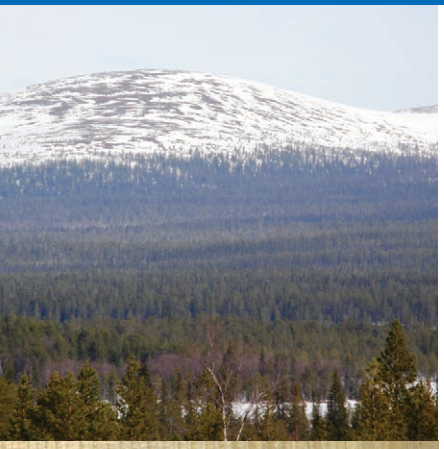

Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 70 • 2014

Ylimuonion valtionmaiden käyttösuunnitelma

METSÄHALLITUS

Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 70 • 2014

Ylimuonion valtionmaiden käyttösuunnitelma

Annakaisa Heikkonen (toim.)

Muonion kunta

Vantaa 2014

© Metsähallitus 2014

Ulkoasu: Arja Rautakoski
Taitto: Sirkku Heikkinen, Taimi Penttinen
Kuvat: Annakaisa Heikkonen, Matti Keränen, Kirsi-Marja Korhonen, Pasi Nivassalo, Jari Salonen, Markus Sirkka, Ilkka Vaara, Yhteisö.Luontoon.fi

Painopaikka: Edita Prima Oy

Tilaukset:
Puh. 0205 64 4328
Sähköp. julkaisut@metsa.fi

ISSN 1239-1670
ISBN 978-952-295-136-6
SÄHKÖINEN ISBN 978-952-295-137-3

YMPÄRISTÖMERKKI
MILJÖMÄRKT
441 002
Painotuote

ISO 14001
DNV
SERTIFIOITU ORGANISAATIO

KUVAILULEHTI

JULKAISIJA	Metsähallitus	JULKAISUAIKA	4.6.2014
TOIMEKSIANTAJA	Metsähallitus	HYVÄKSYMISPÄIVÄMÄÄRÄ	23.4.2014
LUOTTAMUKSELLISUUS	Julkinen	DIAARINUMERO	
TEKIJÄ(T)	Annakaisa Heikkonen (toim.)		
JULKAISUN NIMI	Ylimuonion valtionmaiden käyttösuunnitelma		

Muonion kunnan pohjoisosiin on Tunturi-Lapin maakuntakaavassa osoitettu kaavamerkinnällä MU-2 (6061) metsätalous-, matkailu- ja poronhoitovaltainen alue. Kaavamääräyksen mukaan alueen käytön tulee perustua valtion ja kunnan laatimaan käyttösuunnitelmaan. Muonion kunnan edustajat ja Metsähallitus sopivat huhtikuussa 2013 maankäytön suunnittelun aloittamisesta alueelle. Käyttösuunnitelmalla on pyritty selkeyttämään maakuntakaavan linjauksia ja saavuttamaan laajapohjainen yhteinen näkemys alueen tulevasta käytöstä. Eri toimijoiden asettamat tavoitteet suunnittelulle ja alueen käytölle ovat olleet lähtökohtana Ylimuonion käyttösuunnitelman laadinnassa.

Suunnitelma-alueen kokonaispinta-ala on 14 290 hehtaaria, josta Metsähallituksen hallinnassa on 13 270 hehtaaria. Käyttösuunnitelman alueeseen on otettu maakuntakaavan MU-2 aluerajauksenlisäksi myös sen lähellä sijaitsevat valtion maan kiinteistöt Miasvaaralla, Mielmukkavaaralla ja Vuontisjärven länsirannalla. Ylimuonion käyttösuunnitelma koskee vain Metsähallituksen hallinnassa olevia valtion maita käyttösuunnitelman aluerajauksen sisällä.

Metsähallituksessa suunnittelua varten käynnistettiin projekti, ja projektiryhmä vastasi suunnittelussa tarvittavan materiaalin tuottamisesta ja käyttösuunnitelman koostamisesta. Suunnittelutyötä varten perustettiin 15-jäseninen yhteistyöryhmä, jossa oli edustettuna Muonion kunnan ja Metsähallituksen lisäksi Lapland Hotels, Harriniva Hotels & Safaris, Muonion Yrittäjät Ry, Muonion Paliskunta, Muonion Riistanhoitoyhdistys, Muonion Luonto Ry, Ylimuonion-Kajangin kylätoimikunta sekä Kätkäsuvannon, Liepimän ja Kerässiepin kyläyhdistykset. Työryhmän puheenjohtajaksi kutsuttiin Lapin Liiton suunnittelujohtaja Riitta Lönnström.

Yhteistyöryhmä kokoontui tammikuun ja maaliskuun 2014 välisenä aikana yhteensä kolme kertaa. Yhteistyöryhmän tehtävinä oli määrittää suunnittelun tavoitteet, käsitellä yleisöpalaute ja suunnittelun tueksi järjestettyjen kyselyiden tulokset sekä alueen kehittämisen vaihtoehdot. Lopuksi yhteistyöryhmä teki oman esityksensä alueen maankäyttöratkaisuista, reitistön ja rakenteiden kehittämisestä sekä metsänkäsittelyn periaatteista.

Käyttösuunnitelmassa Vuontisjärven länsirannalle on osoitettu 730 hehtaarin valtion maa-alue rakentamiseen kaavoitettavaksi. Tavoitteena on säilyttää alueen luonne erämaisena ja laatia alueelle ranta-asemakaava, jonka rakennusoikeudet osoitetaan matkailurakentamiseen ja jossa otetaan huomioon olemassa olevat lomarakennukset. Kaavoituksessa selvitetään mahdollisuus rakennusoikeuksien osoittamiseen lomarakentamiseen. Olemassa olevia Metsähallituksen päätöksellä perustettuja suojelumetsiä laajennetaan Miasvaaralla 550 hehtaaria sekä Vuossukkajärven - Vittaselän alueella 1 480 hehtaaria. Suojelumetsät ovat metsätaloustoiminnan ulkopuolella.

Ylimuonion käyttösuunnitelman alueella metsätaloustoimintaan osoitetun alueen pinta-ala on 8 335 hehtaaria. Käyttösuunnitelmakauden aikana (vuoteen 2040 mennessä) käsitellään yhteensä eri hakkuutavoilla noin 2 000 hehtaaria eli noin 15 % koko käyttösuunnitelma-alueesta. Alue on maisemametsätalouden pilottialue, jolla kokeillaan uusia maisemaa ja riistaa suosivia metsänkäsittelymenetelmiä laaja-alaisesti. Metsähallitus käyttää alueella vain peitteisyyttä ylläpitäviä hakkuutapoja. Kaikki vanhat isokokoiset aihkit säästetään hakkuissa. Maisemanavauksia voidaan tehdä tapauskohtaisesti reiteiltä ja katselupisteiltä. Maanmuokkausta ei tehdä eikä kesäteitä rakenneta.

Ylimuonion alueella on mahdollista kehittää matkailua ja virkistyskäyttöä tukevia reittejä, tukikohtia ja virkistyskäytön rakenteita käyttöoikeussopimusten tai vuokrasopimusten perusteella. Kehitettäväksi esitettyjä reittejä ovat Kätkäsuvanto - Mielmukkavaarra – Hietala –polku, yrittäjien koiravaljakkoreitit, ja kehitettäviä rakenteita Mielmukkavaaran tulipaikka sekä matkailutukikohta Könkäsenjärven Hautaniemessä. Lisäksi on esitetty kelkkareitin linjauksen muutosta Miasvaaralla ja uuden perustamista Mielmukavaaralle. Metsähallitus osallistuu Muonio – Hetta postipolun kehittämiseen kulttuurihistoriallisesti arvokkaana reittinä. Metsähallitus ylläpitää Vuontisjärven autiotupaa, ja neuvottelee Vuossukkajärven ja Uusipalon kodan ylläpidosta ja huollosta paikallisten toimijoiden kanssa.

Ylimuonion alueelle perustetaan paikallinen yhteistyöryhmä seuraamaan käyttösuunnitelman toteutumista ja vaikuttamaan toimenpidesuunnitelmien sisältöön. Työryhmässä on edustus matkailuyrittäjistä, paliskunnasta, kyläyhdistyksistä, Muonion Luonto Ry:stä, Muonion Riistanhoitoyhdistyksestä, Muonion kunnasta, Muonion Yrittäjät Ry:stä ja Metsähallituksesta.

Käyttösuunnitelma on hyväksytty Metsähallituksen johtoryhmässä 23.4.2014 ja Muonion kunnanhallituksessa 5.5.2014. Metsähallitus on tehnyt myös suunnitelman mukaiset maankäyttöpäätökset suojelukohteiden laajentamisesta ja metsätaloustoiminnan alueesta. Aluetta koskeva Metsähallituksen ja matkailuyrittäjien välinen sopimus Ylimuonion alueen metsätaloustoiminnan rajoittamisesta on päätetty.

Ylimuonion valtionmaiden käyttösuunnitelma on voimassa vuoteen 2040 saakka. Tunturi-Lapin maakuntakaavaa (YM 23.6.2010, KHO 16.5.2012) päivitettäessä otetaan huomioon käyttösuunnitelmassa tehdyt ratkaisut. Tehdyt päätökset otetaan huomioon myös muussa alueen kaavoituksessa sekä aluetta koskevan Metsähallituksen luonnonvarasuunnitelman laadinnassa.

AVAINSANAT	maankäytön suunnittelu, metsäsuunnittelu, osallistaminen		
MUUT TIEDOT			
SARJAN NIMI JA NUMERO	Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 70		
ISSN 1239–1670	ISBN (NIDOTTU) 978-952-295-136-6, ISBN (PDF) 978-952-295-137-3		
SIVUMÄÄRÄ	58	KIELI	Suomi
KUSTANTAJA	Metsähallitus	PAINOPAIKKA	Edita Prima Oyj
JAKAJA	Metsähallitus	HINTA	15 €

Sisältö

1 Johdanto **7**
2 Suunnittelun tavoitteet **9**
3 Suunnitelman laadinta **11**
3.1 Suunnittelun vaiheet ja organisointi 11
3.2 Yhteistyöryhmän työskentely 13
3.3 Kansalaisten ja sidosryhmien osallistaminen 15
4 Suunnitelma-alueen kuvaus **16**
4.1 Sijainti ja luonnonolot 16
4.2 Suunnitelma-alueen maankäyttö 17
4.3 Ekologinen verkosto 19
4.4 Kaavamääräykset suunnitelma-alueella 19
4.4.1 Tunturi-Lapin maakuntakaavan yleismääräykset 20
4.4.2 Metsätalous-, matkailu- ja poronhoitovaltainen alue 22
4.4.3 Maa- ja metsätalousvaltaiset alueet 22
4.4.4 Matkailun vetovoima-alue, matkailun ja virkistyksen kehittämisen kohdealue 23
4.5 Länsi-Lapin luonnonvarasuunnitelma 23
4.6 Suunnitelma-alueen metsät 24
5 Alueen nykykäyttö **28**
5.1 Matkailu 28
5.2 Reitistöt, retkeily ja virkistyskäyttö 29
5.3 Porotalous 29
5.4 Metsätalous 32
5.5 Metsästys, kalastus ja luonnontuotteiden keruu 34
6 Ylimuonion tuleva maankäyttö **35**
6.1 Rakentamisen kaavoitukseen osoitettavat alueet 35
6.2 Luonnonsuojelu ja monikäyttömetsien luontokohteet 36
6.3 Metsätaloustoiminnan alueet 37
6.4 Reittien, tukikohtien ja virkistyskäytön rakenteiden kehittäminen 38
6.5 Poronhoidon huomioon ottaminen 39
7 Ylimuonion alueen metsänhoidon periaatteet **41**
7.1 Maakuntakaavan metsätaloutta koskevat määräykset 41
7.2 Maisemametsätalouden periaatteet Ylimuoniossa 42
8 Paikallinen työryhmä **47**
9 Suunnitelman toteutus ja seuranta **48**
Lähteet **49**

Liite 1
Yhteistyöryhmän kokoonpano 51
Liite 2
Sidosryhmille suunnatun kyselyn karttavastaukset Ylimuonion osalta 52

Liitetaskun kartat:
Liite 3 A
Kansalaisille suunnatun kyselyn karttavastaukset - Metsästys- ja kalastuspaikat
Liite 3 B
Kansalaisille suunnatun kyselyn karttavastaukset - Luonnontuotteiden keruupaikat sekä luontoarvojen vuoksi tärkeät paikat
Liite 3 C
Kansalaisille suunnatun kyselyn karttavastaukset - Maisema ja kulttuuriarvojen vuoksi tärkeät paikat
Liite 3 D
Kansalaisille suunnatun kyselyn karttavastaukset - Tärkeät reitit, muut tärkeät kohteet ja paikat, joista halutaan antaa palautetta Ylimuonion maankäytön suunnitteluun

Liite 4
Ylimuonion alueen tuleva maankäyttö, reitistö ja rakenteet.....57

1. Johdanto

Tunturi-Lapin maakuntakaavassa on Muonion kunnan pohjoisosaan, Pallas-Yllästunturin kansallispuiston viereen, osoitettu kaavamerkinnällä MU-2 (6061) metsätalous-, matkailu- ja poronhoitovaltainen alue. Merkintä on poikkeuksellinen: vastaavaa ei ole käytetty muissa maakuntakaavoissa. Alueen varausperusteena maakuntakaavassa on, että alue on maakunnallisesti merkittävä luontomatkailualue. Kaavamääräyksen katsotaan edistävän alueen matkailukäyttöä ja luontoarvojen säilymistä.

Tunturi-Lapin maakuntakaavan (YM 23.6.2010, KHO 16.5.2012) mukaan alueen käytön tulee perustua valtion ja kunnan laatimaan käyttösuunnitelmaan, jossa osoitetaan rakentamiseen kaavoitettavat alueet, ulkoilureitit tukialueineen ja metsänkäsittelyn periaatteet. Suunnitelmaa laadittaessa on erityistä huomiota kiinnitettävä metsänhoidollisiin näkökohtiin. Suunnitelman yhteydessä tulee ratkaista sopimalla myös korvauksiin liittyvät kysymykset. (Lapin Liitto 2010a, 101.)

Metsähallitus ja Muonion kunta sopivat keväällä 2013 käyttösuunnitelman laadinnan aloittamisesta Ylimuonion alueella. Suunnittelutyö tuli ajankohtaiseksi, koska Metsähallituksen ja Muonion matkailuyrittäjien välinen sopimus metsätaloustoiminnan rajoittamisesta alueella on umpeutumassa vuonna 2016. Käyttösuunnitelman alueeseen (suunnitelma-alueeseen) päätettiin ottaa maakuntakaavan MU-2 aluerajauksen (9 890 ha) lisäksi myös sen lähellä sijaitsevat valtion maan kiinteistöt Miasvaaralla, Mielmukkavaaralla ja Vuontisjärven länsirannalla. Näin muodostetun suunnitelma-alueen kokonaispinta-ala on 14 290 hehtaaria, josta Metsähallituksen hallinnassa on 13 270 hehtaaria.

MU-2 –aluerajauksen (9 890 ha) sisällä on myös muiden maanomistajien maa- ja vesialueita, mutta ne eivät ole mukana suunnitelma-alueessa. Ylimuonion käyttösuunnitelma koskee vain Metsähallituksen hallinnassa olevia valtion maita käyttösuunnitelman aluerajauksen sisällä. Suunnitelma-alueen sijoittuminen ja rajaus on esitetty kuvassa 1.

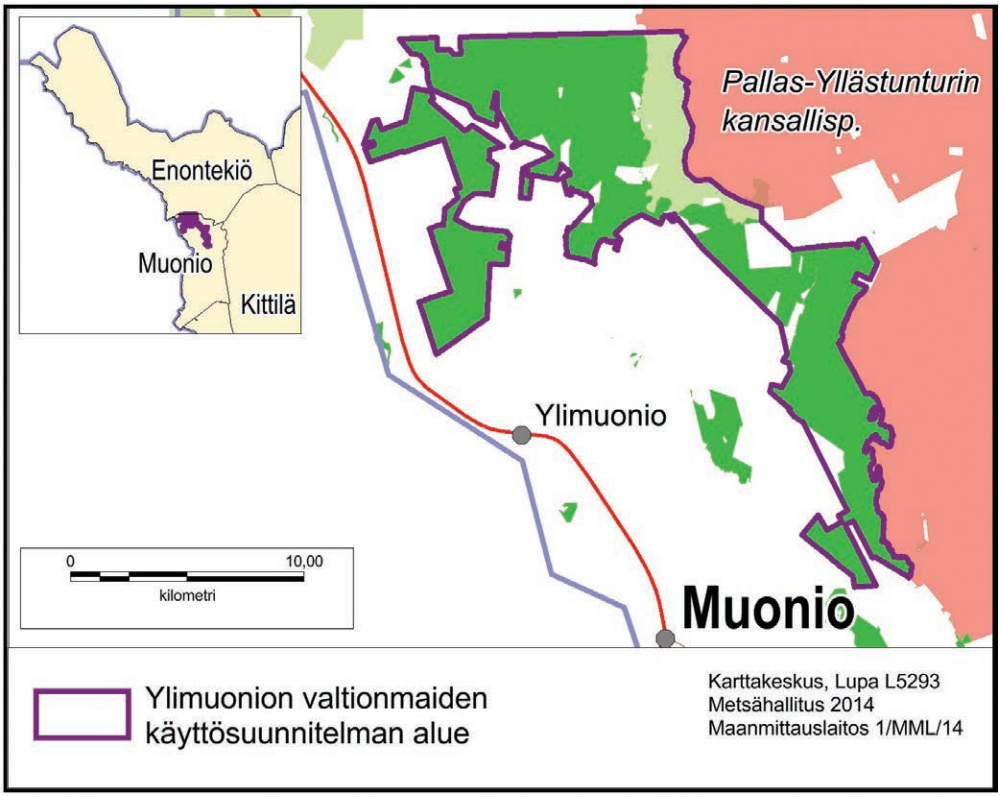

Kuva 1. Ylimuonion valtionmaiden käyttösuunnitelman alue.

Suunnittelun tavoitteet

Suunnitelma-alueen valtion maita hallinnoiva Metsähallitus on valtion liikelaitos, jonka on toimittava liiketaloudellisin periaattein ja eduskunnan sille hyväksymien tavoitteiden mukaisesti. Ylimuonion suunnitelma-alueella Metsähallituksen hallinnassa olevat alueet ovat pääasiassa metsätalouden taseessa olevia monikäyttömetsiä, joissa puuntuotannon ohella otetaan huomioon myös muita tavoitteita. Liiketoiminnassaan Metsähallituksen on huolehdittava lainsäädännön mukaan yleisten yhteiskunnallisten velvoitteiden huomioon ottamisesta. Luonnonvarojen taloudellisesti, ekologisesti ja sosiaalisesti kestävän käytön osana huomioon otettavat yhteiskunnalliset velvoitteet ovat:

1) biologisen monimuotoisuuden suojelu ja tarkoituksenmukainen lisääminen
2) luonnon virkistyskäyttö
3) työllisyyden edistäminen
4) saamelaiskulttuurin harjoittamisen edellytysten turvaaminen saamelaisten kotiseutualueella
5) porotalous poronhoitolaissa säädettyjen velvoitteiden mukaan. (Laki Metsähallituksesta 4 §.)

Viranomaisina Metsähallituksen ja Muonion kunnan on suunnitellessaan alueiden käyttöä koskevia toimenpiteitä ja päättäessään niiden toteuttamisesta otettava maakuntakaava huomioon, pyrittävä edistämään kaavan toteuttamista ja katsottava, ettei toimenpiteillä vaikeuteta kaavan toteuttamista (MRL 32 §:n 2 momentti).

Metsähallituksessa kantavana periaatteena on metsien ajallinen ja alueittainen päällekkäiskäyttö. Siinä eri toiminnot ja tavoitteet pyritään ottamaan huomioon ja sovittamaan yhteen huolellisella ja osallistavalla suunnittelulla tapauskohtaisesti. (Hiltunen – Wallenius 2011, 186–187.) Myös Ylimuonion suunnitelma-alueella on

monia eri maankäyttömuotoja ja käyttäjäryhmiä. Eri toimijoiden asettamat tavoitteet suunnittelulle ja alueen käytölle ovat olleet lähtökohtana myös Ylimuonion käyttösuunnitelman laadinnassa. Yhteistyöryhmä määritteli ensimmäisessä kokouksessaan 1.10.2014 suunnittelun tavoitteeksi seuraavaa:

Ensisijainen tavoite alueella on Tunturi-Lapin maakuntakaavan mukaisen käyttösuunnitelman laatiminen alueelle siten, että alueen tulevasta käytöstä saavutetaan laajapohjainen yhteinen näkemys. Käyttösuunnitelmalla selkeytetään maakuntakaavan linjauksia.

3. Suunnitelman laadinta

3.1 Suunnittelun vaiheet ja organisointi

Muonion kunnan edustajat ja Metsähallitus sopivat huhtikuussa 2013 maankäytön suunnittelun aloittamisesta Tunturi-Lapin maakuntakaavan mukaisesti Ylimuoniossa. Suunnittelua varten käynnistettiin Metsähallituksessa projekti, jonka toteuttamiseen nimetyn projektiryhmän tehtävän oli tuottaa yhteistyöryhmälle suunnittelussa tarvittavaa materiaalia. Projektiryhmään kuuluivat projektipäällikkö Annakaisa Heikkonen, puistonjohtaja Pekka Sulkava, tiimiesimies Kari Koivumaa ja suunnittelija Pauliina Kulha. Projektin ohjausryhmän muodostivat aluejohtaja Jyrki Tolonen, myyntipäällikkö Kari Männistö, aluejohtaja Kirsi-Marja Korhonen ja kehityspäällikkö Johanna Leinonen. Lisäksi suunnitelman laadintaan on osallistunut Metsähallituksesta maankäyttöpäällikkö Lauri Karvonen.

Suunnitelman laadinta eteni viiden päävaiheen kautta (kuva 2). Ensimmäisessä vaiheessa Metsähallitus ja Muonion kunnan edustajat sopivat tarkemmin suunnitelman laadinnasta, suunnitelman laadintaa tukevan yhteistyöryhmän muodostamisesta ja sen koolle kutsumisesta. Suunnittelutyötä varten perustettiin 15-jäseninen yhteistyöryhmä, jossa oli edustettuna Muonion kunnan ja Metsähallituksen lisäksi Lapland Hotels, Harriniva Hotels & Safaris, Muonion Yrittäjät Ry, Muonion Paliskunta, Muonion Riistanhoitoyhdistys, Muonion Luonto Ry, Ylimuonion-Kajangin kylätoimikunta sekä Kätkäsuvannon, Liepimän ja Kerässiepin kyläyhdistykset. Työryhmän puheenjohtajaksi kutsuttiin Lapin Liiton suunnittelujohtaja Riitta Lönnström. Yhteistyöryhmän työskentelyä on kuvattu kappaleessa 3.2 ja sen kokoonpano on esitetty liitteessä 1.

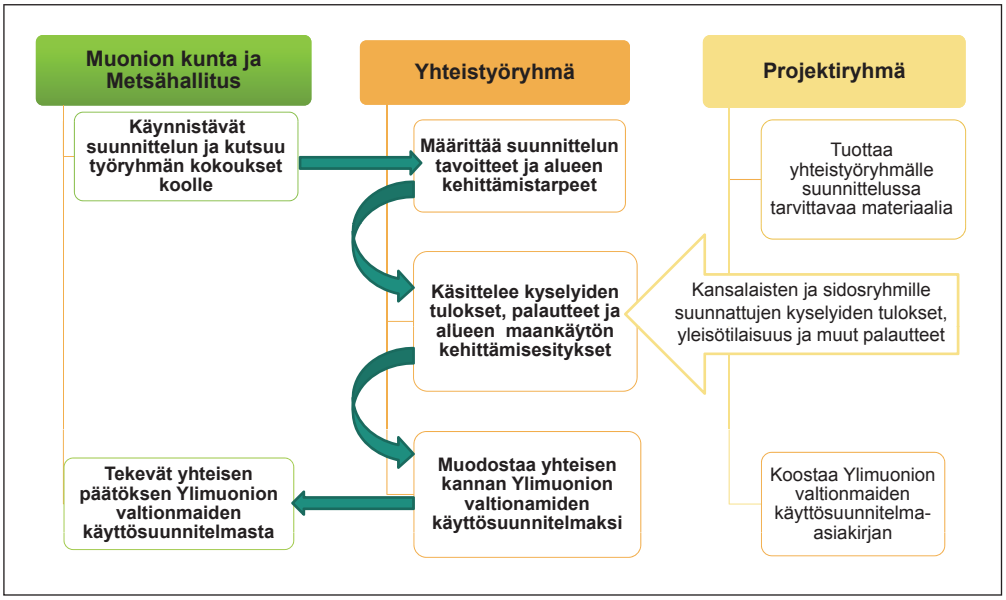

Kuva 2. Käyttösuunnitelman laadinnan organisointi ja päävaiheet (lihavoituna).

Suunnittelun toisessa vaiheessa määritettiin suunnittelun tavoitteet ja alueen kehittämistarpeet. Tässä yhteydessä järjestettiin yhteistyöryhmän ensimmäinen kokous, yleisötilaisuus Muoniossa sekä Internet-pohjainen karttakysely. Kolmannessa vaiheessa yhteistyöryhmä sai käsiteltäväkseen kansalaisille ja sidosryhmille suunnattujen karttakyselyiden tulokset, muun palautteen sekä Metsähallituksen ja Muonion kunnan laatimat Ylimuonion maankäytön vaihtoehtoiset kehittämisesitykset. Tässä vaiheessa yhteistyöryhmä kokoontui toiseen kokoukseensa.

Neljännessä vaiheessa yhteistyöryhmä muodosti yhteisen kantansa Ylimuonion valtionmaiden käyttösuunnitelmaksi. Tätä varten yhteistyöryhmä kokoontui kolmanteen kokoukseensa, jossa se sai käsiteltäväkseen luonnoksen käyttösuunnitelmasta sekä sen mukaiset esitykset maankäytön ja kehittämisen ratkaisuista. Kokouksessaan yhteistyöryhmä katsoi, että käyttösuunnitelma laadittiin vuorovaikutteisesti, eikä siitä ollut tarpeen pyytää lausuntoja.

Suunnittelun viimeisessä vaiheessa Muonion kunnanhallitus ja Metsähallituksen johtoryhmä käsittelivät kokouksissaan yhteistyöryhmän esityksen pohjalta laaditun Ylimuonion valtionmaiden käyttösuunnitelman sekä tekivät tarvittavat päätökset suunnitelman vahvistamisesta ja toimeenpanosta. Käyttösuunnitelma valmistui toukokuussa 2014.

3.2 Yhteistyöryhmän työskentely

Yhteistyöryhmä kokoontui tammikuun ja maaliskuun 2014 välisenä aikana yhteensä kolme kertaa Muoniossa. Ensimmäinen yhteistyöryhmän kokous järjestettiin 10.1. Kokouksessa keskusteltiin Ylimuonion alueen nykykäytöstä, käyttötarpeista ja sovittiin suunnittelutyön tavoitteista sekä yhteistyöryhmän kokoonpanosta ja toiminnasta. Kokouksessa yhteistyöryhmä käsitteli monipuolisesti ja rakentavassa hengessä keskustelun ja karttatyöskentelyn avulla suunnittelun tavoitteita, alueen erityispiirteitä ja eri käyttäjäryhmien tavoitteita alueen käytölle. Kokouksessa keskusteltiin alueen metsätalouskäytöstä, matkailun rakenteiden ja reittien kehittämisestä, suojelusta ja kaavoitukseen osoitettavista alueista.

Yhteistyöryhmän toinen kokous järjestettiin 25.2. Yhteistyöryhmä käsitteli saadun yleisöpalautteen sidosryhmille (liite 2) ja kansalaisille (liite 3) järjestetyistä karttapohjaisista kyselyistä sekä Muoniossa järjestetystä yleisötilaisuudesta. Kokouksessa yhteistyöryhmä käsitteli myös edellisen kokouksensa karttatyöskentelyn tulokset alueen maankäytön kehittämistarpeista ja eri toiminnoissa tärkeistä alueista sekä niiden pohjalta laaditut Ylimuonion maankäytön kehittämisen vaihtoehdot. Vaihtoehtotarkastelua varten suunnitelma-alue oli jaettu neljään osa-alueeseen (kuva 3).

Yhteistyöryhmä valitsi toisessa kokouksessaan maankäytön kehittämisen vaihtoehdot länsi-, etelä- ja keskiosalle. Niissä määriteltiin rakentamiseen kaavoitettavat alueet (Vuontisjärvi), suojelukohteiden laajennukset sekä periaatteet metsänkäsittelylle (maisemametsänhoito), poronhoidon huomioon ottamiselle sekä reittien, tukikohtien ja virkistyskäytön rakenteiden kehittämiselle. Kokouksessa pohjoisosalle tehtiin kaksi vaihtoehtoa alueen käytöstä, ja sen osalta kehittämisvaihtoehdon valinta siirrettiin tehtäväksi seuraavassa kokouksessa. Vaihtoehtoina olivat:

- Muonion kunnan käynnistämät neuvottelut maa- ja metsätalousministeriön kanssa koko pohjoisosan jättämisestä hakkuiden ulkopuolelle luontomatkailun ja porotalouden alueena sekä
- Metsähallituksen esitys Mustavaaran länsipuolisten alueiden lisäämistä suojelukohteiden laajennuksiin ja Mustavaaran sekä Könkäsenjärven alueen liittämistä keskiosaan ja maisemametsänhoidon alueeksi.

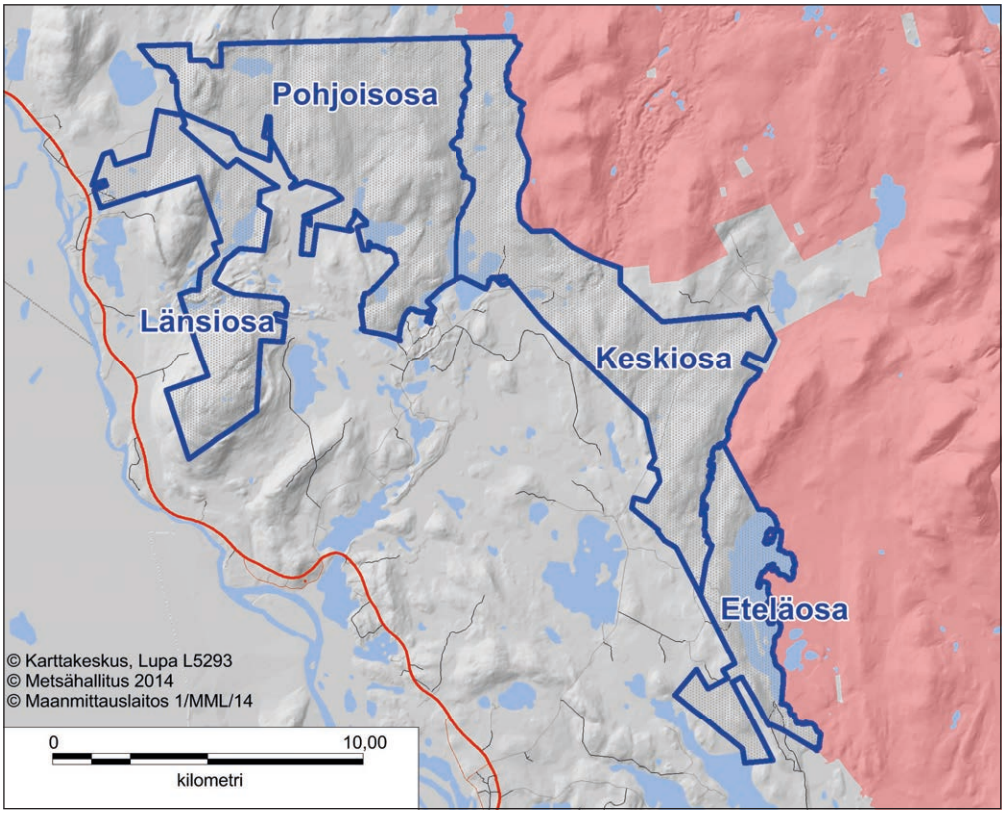

Kuva 3. Osa-alueet Ylimuonion maankäytön kehittämisen vaihtoehtojen tarkastelussa.

Kolmanteen kokoukseensa yhteistyöryhmä kokoontui 27.–28.3. Ensimmäisenä päivänä toteutettiin maastoretkeily suunnittelualueen pohjoisosissa. Toisena päivänä yhteistyöryhmä käsitteli Muonion kunnan ja Maa- ja metsätalousministeriön välisten neuvotteluiden tulokset pohjoisosan maankäyttöratkaisuista sekä käyttösuunnitelman luonnoksen. Kokouksessaan yhteistyöryhmä hyväksyi yksimielisesti koko suunnitelma-alueen maankäyttöratkaisut suojelukohteiden laajennusten, maisemametsänhoidon alueen sekä rakentamiseen kaavoitettavan alueen osalta. Yhteistyöryhmä hyväksyi myös tarkennukset alueen maisemanmetsänhoidon periaatteisiin sekä reitistöjen ja rakenteiden kehittämiseen.

Yhteistyöryhmä päätti kolmannessa kokouksessaan myös suunnitelman voimassaolosta sekä paikallisen työryhmän perustamisesta. Kokouksessa Metsähallitus ja muoniolaiset matkailuyrittäjät sopivat Ylimuonion metsätaloustoiminnan rajoittamista koskevan sopimuksen päättämisestä. Kokouksen yhteydessä Ylimuonion alueelle päätettiin perustaa valtakunnallinen maisemametsänhoidon pilottialue.

3.3 Kansalaisten ja sidosryhmien osallistaminen

Metsähallitus ja Muonion kunta järjestivät kaikille avoimen yleisötilaisuuden Muoniossa 15.1.2014. Yleisötilaisuuteen osallistui n. 30 henkilöä. Paikalla oli Metsähallituksen, Muonion kunnan ja yhteistyöryhmän edustajia kertomassa suunnittelusta, keskustelemassa ja ottamassa palautetta vastaan. Palautetta oli mahdollista antaa myös suoraan projektipäällikölle puhelimitse, sähköpostitse tai kirjeitse. Tästä tiedotettiin suunnittelua koskevilla Internet-sivuilla (www.metsa.fi/ylimuonio), yleisötilaisuuden yhteydessä sekä suunnitteluun liittyvissä tiedotteissa ja lehtijutuissa.

Suunnittelussa huomioitiin myös alueella toimivien sidosryhmien, kuten matkailuyrittäjien, yhdistysten ja järjestöjen esittämät tärkeät kohteet, joista Metsähallitus keräsi tietoa karttapohjaisella Internet-kyselyllä Tunturi-lapin matkailukeskusten alueella 28.11.2013–15.1.2014. Ylimuonion suunnittelualueen osalta karttapaikannuksia toimijoille tärkeistä kohteista tehtiin etenkin alueen pohjoisosaan. Eniten paikannuksia teki kyläyhdistys, joka merkitsi niin alue-, paikka- kuin reittikohteitaan. Matkailuyrittäjät merkitsivät heille tärkeitä reittejä (talvireitti ja kesäreitti), ja oppilaitos yhden paikan ja alueen. Kohteet kuvauksineen sekä niistä esitetyt toiveet muille toimijoille on esitetty liitteessä 2.

Suunnittelun yhteydessä järjestettiin kaikille kansalaisille avoin Internet-pohjainen karttakysely, jossa vastaajat saivat merkitä kartalle tärkeitä kohteita eri toiminnoissa tai niihin liittyvien arvojen vuoksi sekä antaa palautetta Ylimuonion suunnittelutyöhön. Kansalaisille suunnattu kysely oli avoinna 15.1.–9.2.2014. Käyntejä kyselyssä oli yhteensä 181 kpl. Taustatiedot antoi 68 henkilöä ja karttapaikannuksia tehtiin yhteensä 400 kpl, joista 312 kohdistui Ylimuonion alueelle. Vastaajista enemmistö (65 %) oli iältään 41–60-vuotiaita. Lähes puolet (44 %) vastaajista oli muoniolaisia, Kolarista 5 %, Kittilästä 3 % ja Enontekiöltä 3 %. Vastaajista 46 % ilmoitti kotipaikkansa olevan jokin muu. Enemmistö vastaajista oli miehiä (79 %). Kansalaiskyselyssä Ylimuonioon merkittiin eniten metsästyspaikkoja (90) ja runsaasti myös luonnontuotteiden keruun, retkeilyn tai luontoliikunnan, kalastuksen sekä luonto- ja maisema-arvojen vuoksi tärkeitä paikkoja. Kansalaiskyselyn karttapaikannukset on esitetty liitteen 3 kartoilla.

Kaikki saatu yleisöpalaute ja kyselyiden tulokset käsiteltiin projektin ohjausryhmässä ja suunnittelua varten perustetussa yhteistyöryhmässä. Osa saadusta palautteesta koski muita kuin Ylimuonion valtionmaiden käyttösuunnitelmassa käsiteltäviä alueita tai teemoja, ja tiedot niistä on välitetty Metsähallituksessa vastuuhenkilöille. Ylimuonion suunnitelma-alueelta saatiin runsaasti paikkasidonnaista tietoa mm. alueen kulttuuri- maisema- ja luontokohteista sekä tärkeistä reiteistä, metsästys-, kalastus- ja luonnontuotteiden keruualueista. Tietoja tullaan hyödyntämään mm. alueen toimenpidesuunnittelussa sekä pohjatietona alueelle suuntautuvissa inventoinneissa.

4. Suunnitelma-alueen kuvaus

4.1 Sijainti ja luonnonolot

Suunnitelma-alueen kokonaispinta-ala on 14 290 hehtaaria, josta Metsähallituksen hallinnassa olevaa valtion maa- ja vesialuetta on 13 270 hehtaaria. Suunnittelualue sijaitsee Muonion kunnan pohjoisosassa Pallas-Yllästunturin kansallispuiston ja Kilpisjärventien välissä. Alue rajoittuu pohjoisessa Enontekiön kunnanrajaan ja saamelaisten kotiseutualueen rajaan.

Muonio kuuluu Peräpohjola-Lapin maisemamaakunnan Länsi-Lapin tunturiseutuun. Seudun maiseman perusrungon muodostaa pohjois-eteläsuuntainen tunturiketju, jonka pohjoispäässä ovat Ounastunturit, keskivaiheilla Pallastunturit ja eteläpäässä Ylläs (Salonen 2001, 3). Osalle suunnittelualueesta näkyvät Pallastunturit ovat yksi Suomen kansallismaisemista. Suunnitelma-alueella tuntumassa sijaitsevat Kajangin kylä on valtakunnallisesti arvokas maisemakokonaisuus ja Lapin kulttuuriympäristöohjelman mukainen merkittävä kulttuuriympäristökohde. (Lapin Liitto 2010a, 90–91.)

Ylimuonion suunnitelma-alue sijaitsee Tornio-Muoniojoen vesistöalueella, ja aivan suunnittelualueen länsipuolitse virtaa Muoniojoki. Suunnitelma-alueen suurimmat järvet ovat Könkäsenjärvi, Vuontisjärvi, Nirrojärvi, Miasjärvi ja Vuossukkajärvi, mutta alueella on myös runsaasti pienvesiä, kuten puroja ja lampia. Suunnitelma-alue sijoittuu pohjois-boreaaliseen metsäkasvillisuusvyöhykkeeseen ja edelleen Metsä-Lapin lohkoon. Suokasvillisuuden aluejaossa Ylimuonion alue kuuluu Metsä-Lapin aapasuovyöhykkeeseen. (Niku ym. 2001, 14).

Kartoitusten ja luontoarvoinventointien perusteella alueella esiintyy mm. uhanalaisia putkilokasvi-, kääpä- ja lintulajeja, luonnonsuojelulain mukaisia lajiesiintymiä ja metsälain mukaisia erityisen tärkeitä elinympäristöjä. Ylimuoniossa suurpedoista tavataan säännölli-

sesti karhu, ilves ja ahma. Paikallisen riistanhoitoyhdistyksen mukaan Mustaselkä-Vittaselkä -alueella on pysyvä karhukanta, ja ahma tekee alueelle vierailuja läheisestä Pallas-Yllästunturin kansallispuistosta. Myös ilveksen on havaittu pesivän alueella.

Ylimuonion suunnitelma-alueen koillisosasta 1 490 hehtaaria kuuluu valtioneuvoston päätöksellä osoitettuun suojametsäalueeseen. Suojametsäalueella metsiä tulee metsänrajan alenemisen ehkäisemiseksi hoitaa ja käyttää erityistä varovaisuutta noudattaen. Suojametsäalueen muodostavat Lapin läänissä Enontekiön ja Utsjoen kunnat kokonaisuudessaan sekä Inarin, Kittilän, Kolarin, Muonion, Sallan, Savukosken ja Sodankylän kunnissa sijaitsevat alueet, joiden rajat on käyty ja merkitty maastoon v. 1979 kiinteistörekisteriin merkityssä maanmittaustoimituksessa. (MetsäL 1093/1996, Valtioneuvoston päätös 844/1998.)

4.2 Suunnitelma-alueen maankäyttö

Ylimuonion käyttösuunnitelman alueesta suuri osa (noin 7 430 hehtaaria) on Tunturi-Lapin maakuntakaavassa MU-2 –merkinnällä osoitettua aluetta, joka on tarkoitettu pääasiassa metsätalouteen, matkailuun, ulkoiluun ja porohoitoon (kuva 4 ja taulukko 1). Suunnitelma-alueeseen kuuluu lisäksi 3 660 hehtaaria monikäyttömetsätalouden piirissä olevaa aluetta, joka on merkitty maakuntakaavassa aluevarausmerkinnällä M. Sitä ei ole muodostettu omaksi maankäyttökohteekseen.

Ylimuonion suunnitelma-alueella on Metsähallituksen omiin suojelupäätöksiin perustuvia suojelumetsiä noin 2 180 hehtaaria (Nirronkero-Vuossukkajärvi-Niasvaara-Mielmukkavaara sekä Vuontisjärven saaret), jotka ovat metsätaloustoiminnan ulkopuolella (taulukko 1). Suunnitelma-alue rajautuu idässä Pallas-Yllästunturin kansallispuistoon, jonka käyttöä ohjataan puiston järjestyssäännöllä (Metsähallitus 2008a) sekä hoito- ja käyttösuunnitelmalla (Metsähallitus 2008 b).

Taulukko 1. Suunnitelma-alueen maankäyttö (valtion maat)

Kohde	Pinta-ala, ha	Haltija
Muonion pohjoisosa (maakuntakaavan MU-2-alue)	7 428	Metsätalous
Nirronkero-Vuossukkajärvi-Niasvaara-Mielmukkavaara, suojelumetsä	2 147	Metsätalous
Vuontisjärven saaret, suojelumetsä	29	Luontopalvelut
Monikäyttömetsätalouden alueet	3 660	Metsätalous

Suurimmalla osalla suunnitelma-alueesta on ollut voimassa Metsähallituksen ja matkailuyrittäjien välinen sopimus alueen metsätaloustoiminnan rajoittamisesta. Sopimuksen mukaan Metsähallitus on pidättäytynyt kaikista uudistus- ja kasvatushakkuista pohjois- ja eteläosassa sekä tehnyt vain taimikonhoidot ja tarvittavat kasvatushakkuut Könkäsenjärven – Liepimäjärven – Sieppijärven alueella. Sopimus on laadittu vuosille 2007–2016.

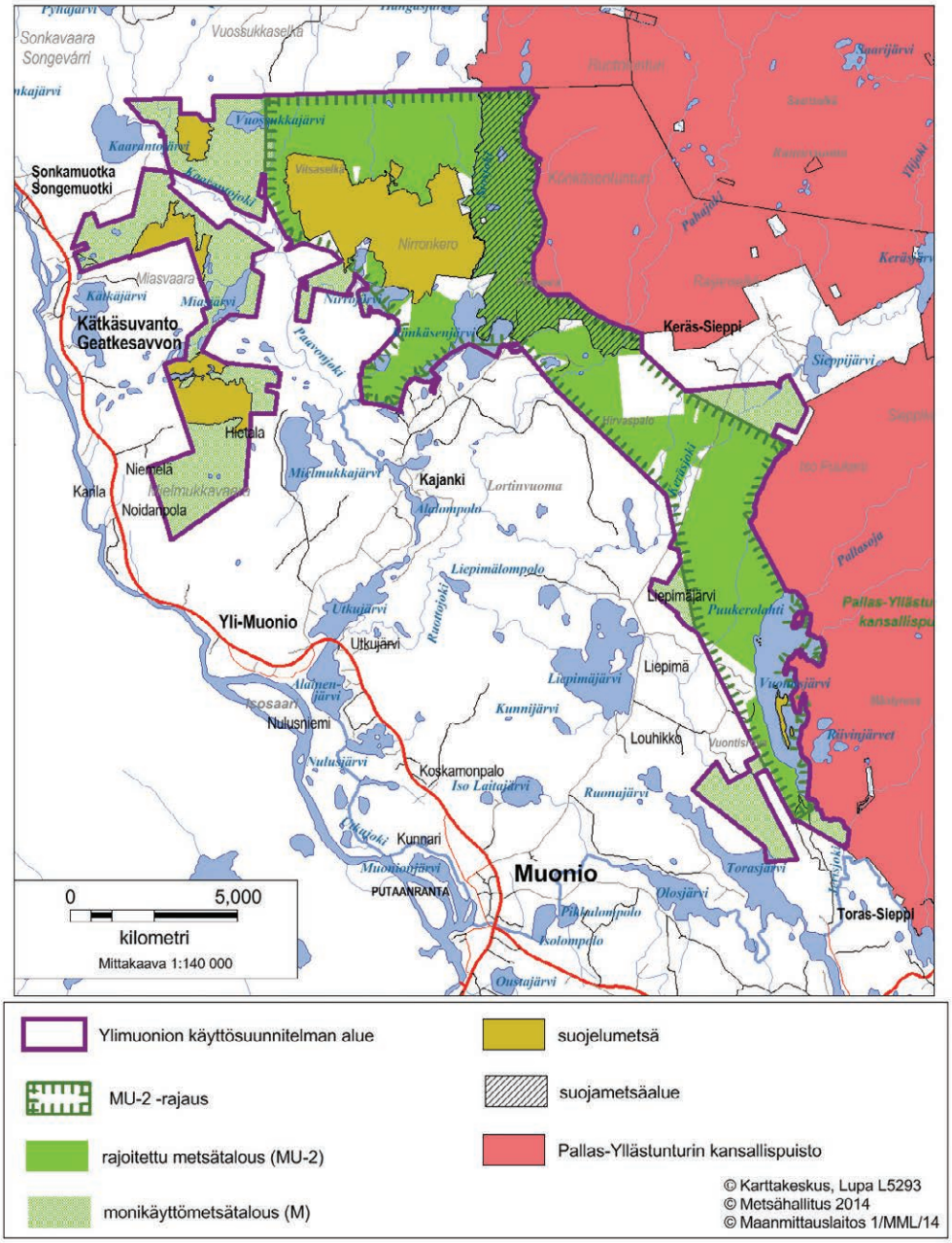

Kuva 4. Ylimuonion käyttösuunnitelman alueen maankäyttö tammikuussa 2014.

4.3 Ekologinen verkosto

Tunturi-Lapissa suojelualueet muodostavat perustan metsien monimuotoisuuden turvaamiselle. Suunnitelma-alueella ei ole lakisääteisiä suojelualueita. Alueen vesistöt kuuluvat Torniojoen ja Muoniojonen vesistön Natura-alueeseen (SCI), jonka suojelun perusteena on rajajokisopimus, vesilaki ja koskiensuojelulaki.

Metsätaloustoiminnan ulkopuolella on alue-ekologisen suunnittelun luontokohteet (metsä- ja luonnonsuojelulain mukaiset kohteet) ja osa lajiesiintymistä. Suunnitelma-alueelle on laadittu alue-ekologinen suunnitelma vuonna 2000 (Niku ym. 2000), ja sitä on päivitetty mm. Länsi-Lapin luonnonvarasuunnittelun, lajistokartoitusten ja toimenpidesuunnittelun yhteydessä. Luonto- ja erityskohteiden määrittämisessä on otettu huomioon alueen erityisluonne, jonka vuoksi alueen maisema- ja luontokohteiden sekä ekologisten yhteyksien määrä on alueella korkeampi kuin muualla Muonion alueella keskimäärin (Niku ym. 2000, 45).

4.4 Kaavamääräykset suunnitelma-alueella

Ylimuonion suunnitelma-alueella on voimassa Tunturi-Lapin maakuntakaava (Lapin Liitto 2010a ja 2010b). Seuraavissa kappaleissa on esitetty keskeiset maakuntakaavan *yleismääräykset* sekä Ylimuonion käyttösuunnitelma-aluetta koskevat *kaavamerkinnät ja -määräykset* selityksineen. Ote maakuntakaavakartasta on kuvassa 5.

Muoniossa on ollut laajoja yleiskaavahankkeita, jotka kuitenkin kumottiin korkeimmassa hallinto-oikeudessa. Kunnanvaltuusto päätti vuonna 2009 käynnistää yleiskaavoituksen uudelleen vesi- ja tunturialueiden kehittämissuunnitelman pohjalta kolmessa osassa. Ensimmäisenä toteutettiin Isonmaan yleiskaavoitus, ja toisessa vaiheessa Olos-Särkijärvi-Torassieppi -osayleiskaava sekä Jerisjärvi-Äkäsjärvi -yleiskaava. Kaavat ovat valtuuston hyväksymiä. Suunnitelma-alueen eteläosaa sivuaa Olos-Särkijärvi-Torassieppi -osalyleiskaava, jonka kaavapäätökseen on haettu muutosta hallinto-oikeudelta. Kaava on määrätty osittain voimaan 15.4.2013. (Muonion 2014 a.)

Suunnittelualueen itäosassa Mielmukkavaaran alueelle on laadittu asemakaavaehdotus tuulivoimapuiston rakentamiseksi (ks. kuva 5, maakuntakaavakartan otteessa *tv 2367*-merkintä), mutta Muonion kunnanvaltuusto päätti olla hyväksymättä sitä. Päätöksestä valitettiin hallinto-oikeuteen, ja hallinto-oikeus on 13.2.2014 antamallaan päätöksellä hylännyt tehdyn valituksen. Päätöksestä on toimitettu jatkovalitus korkeimpaan hallinto-oikeuteen. (Muonion kunta 2014 a ja b.)

4.4.1 Tunturi-Lapin maakuntakaavan yleismääräykset

Suunnittelumääräykset

Meluhaittojen ehkäisemiseksi ja ympäristön viihtyisyyden turvaamiseksi maankäytön, liikenteen ja rakentamisen suunnittelussa sekä rakentamisen lupamenettelyissä on otettava huomioon valtioneuvoston päätös melutasojen ohjearvoista.

Maankäytön suunnittelussa on otettava huomioon arvokkaat luonnonympäristöt, arvokkaat maisema-alueet ja rakennetut kulttuuriympäristöt sekä kiinnitettävä erityistä huomiota rakennetun ympäristön laatuun.

Maisemallisesti herkillä alueilla, kuten tunturialueilla, jokien ja järvien rannoilla sekä pääteiden, matkailukeskusten, retkeilyreittien ja taajamien läheisissä metsissä metsänkäsittelytoimenpiteet on suunniteltava huolellisesti ottaen huomioon maiseman ominaispiirteet ja pyrittävä välttämään suuria muutoksia.

Ranta-alueilla taajamatoimintojen alueiden (A) ja keskuskylien (at) ulkopuolella vapaan rantaviivan osuus tulee olla vähintään puolet muunnetusta rantaviivasta.

Ranta-alueilla tulee turvata rannan suuntainen kulkuyhteys.

Malminetsintä ja siihen liittyvät toimenpiteet alueella on turvattava, kuitenkin huomioon ottaen alueen erityispiirteet.

Tulva-, sortuma- ja vyörymävaara-alueet on osoitettava yleis- ja asemakaavoissa joko alueina tai rakentamisrajoituksina. Rakennuspaikkoja ei saa suunnitella sijoitettavaksi alueille, joilla on tulvan, sortuman tai vyörymän vaaraa. Tulvariskialueet tulee ottaa huomioon maankäytön suunnittelussa.

Poronhoidon ja muiden luontaiselinkeinojen alueidenkäytölliset toiminta- ja kehittämisedellytykset on turvattava. Poronhoitoon olennaisesti vaikuttavaa alueiden käyttöä suunniteltaessa on otettava huomioon poronhoidolle tärkeät alueet ja valtion maiden osalta on neuvoteltava asianomaisen paliskunnan edustajien kanssa.

Rakennuksia tai muita huomattavia rakenteita ei tule suunnitella sijoitettavaksi maisemallisesti aroille paikoille, kuten kapeisiin niemenkärkiin ja kannaksille sekä rantamaisemaa hallitsevien kumpareiden huipulle

Hyville, yhtenäisille tai maisemallisesti tärkeille pelloille ei tule suunnitella sijoitettavaksi muuta kuin maa- ja metsätalouteen liittyvää rakentamista, ellei niitä ole yksityiskohtaisemmassa kaavassa rakentamiseen sopivaksi osoitettu.

Suojelumääräykset

Suunniteltaessa sellaisen alueen käyttöä, jolla on kiinteä muinaisjäännös, on neuvoteltava Museoviraston kanssa. Ilman muinaismuistolain nojalla annettua lupaa on kiinteän muinaisjäännöksen kaivaminen, peittäminen, muuttaminen, vahingoittaminen, poistaminen ja muu siihen kajoaminen kielletty. Lupaa haetaan ympäristökeskukselta, jonka on kuultava asiassa Museovirastoa.

Suunniteltaessa suojelualueen tai suojeluohjelmaan kuuluvan alueen käyttöä on neuvoteltava luonnonsuojelusta ja alueen hallinasta vastaavien viranomaisten kanssa. Natura 2000 alueisiin kohdistuvien vaikutusten arvioinnin tarveharkinta ja tarvittaessa vaikutusten arviointi on tehtävä luonnonsuojelulain 65 ja 66 §:n mukaisesti. (Lapin Liitto 2010a, 58-61.)

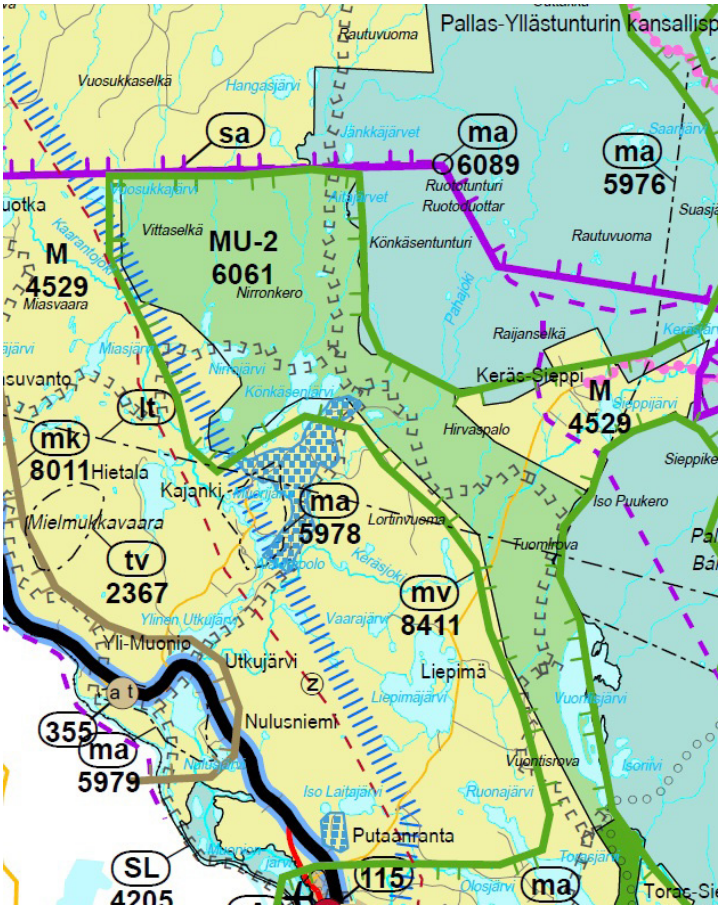

Kuva 5.
Ote Tunturi-Lapin maakuntakaavakartasta ja merkintöjen selitteitä (Lapin Liitto 2010b).

MU-2 Metsätalous-, matkailu-, ja poronhoitovaltainen alue

M Maa- ja metsätälousvaltainen alue

SL Luonnonsuojelualue

mv Matkailun vetovoima-alue, matkailun ja virkistyksen kehittämisen kohdealue

Moottorikelkkailureitti

4.4.2 Metsätalous-, matkailu- ja poronhoitovaltainen alue

Seuraavissa kappaleissa on esitetty (*kursiivilla*) maakuntakaavan suunnittelumääräys merkinnällä **MU-2** osoitetulle metsätalous-, matkailu-, ja poronhoitovaltaiselle alueelle:

Alueelle voidaan suunnitella sijoitettavaksi luontoon ja maisemaan sopivalla tavalla retkeilyn ja ohjelmapalvelujen tukikohtia sekä yksityiskohtaisemmalla kaavalla luontomatkailuun liittyviä matkailupalveluita.

Alueen virkistys-, maisema- ja luontoarvot huomioon ottava metsätalous on sallittua. Hakkuut tulee suunnitella maisemakuva huomioon ottaen siten, että ulkoilureittien varrella, matkailun ja virkistyksen tukikohta-alueiden ympärillä sekä tärkeillä kaukomaisemakohteilla turvataan maiseman riittävä peitteisyys. Päätehakkuiden yhteydessä tulee käyttää mahdollisuuksien mukaan luontaista uudistamista.

Maakuntakaavan mukaan alueen käytön tulee perustua valtion ja kunnan laatimaan käyttösuunnitelmaan, jossa osoitetaan rakentamiseen kaavoitettavat alueet, ulkoilureitit tukialueineen ja metsänkäsittelyn periaatteet. Suunnitelman yhteydessä tulee ratkaista sopimalla myös korvauksiin liittyvät kysymykset. (Lapin Liitto 2010a, 101.)

Alueen suunnittelussa on maakuntakaavan mukaan kiinnitettävä erityistä huomiota metsätalouden lisäksi retkeily- ja ulkoilukäyttöedellytysten turvaamiseen ja poronhoitoon. Reittien varrella ja tukikohtien läheisyydessä turvataan riittävä peitteisyys esim. suojavyöhykkeellä. Suojavyöhyke ei olisi tasalevyinen vaan vaihtelisi maaston korkeussuhteiden ja avoimuuden mukaan. Reittien varsilta voidaan tapauskohtaisesti avata näkymiä kaukomaisemaan tai kauniille luontokohteille. Maanmuokkausta tulisi välttää reittien läheisyydessä ja hakkuutähteet tulisi mahdollisuuksien mukaan poistaa. Ajourien ja maanmuokkauksen näkyvyyttä maisemassa pyritään vähentämään suuntaamalla ne kulkureitin suuntaisesti. Tavoitteena on saada reitin ympärille hoidettu virkistysmetsä. Terveet, hyvin hoidetut, eri puulajeja kasvavat ja monenikäiset metsiköt tekevät maisemasta vaihtelevan, ja ne sopivat hyvin virkistäytymiseen. (Lapin Liitto 2010a, 101.)

Kaavamerkintään ei liity rakentamiskieltoa, mutta rakentamisessa tulee ottaa kuitenkin huomioon alueeseen liittyvät ulkoilun ohjaamisen tarpeet. Alueille tulisi olla mahdollista sijoittaa myös matkailun ohjelmapalveluiden tukikohtia (yrittäjien omia). Ohjelmapalveluiden tukikohtien toteuttaminen tapahtuu maanomistajan ja yrittäjien välisillä sopimus- tai vuokrausmenettelyllä. (Lapin Liitto 2010a, 101.)

4.4.3 Maa- ja metsätalousvaltaiset alueet

Merkinnällä **M** osoitetaan maakuntakaavassa pääasiassa maa- ja metsätalouskäyttöön tarkoitettuja alueita, joita voidaan käyttää alueen pääasiallista käyttötarkoitusta sanottavasti haittaamatta ja luonnetta muuttamatta myös muihin tarkoituksiin (esim. poronhoito, luontaiselinkeinot sekä jokamiehen oikeuksien mukainen ulkoilu). Tunturi-Lapin maakuntakaavassa annetuilla yleismääräyksillä ohjataan erityisesti maa- ja

metsätalousvaltaisten alueiden maankäyttöä. Maa- ja metsätalousvaltaisille alueille on osoitettu myös päällekkäismerkintöinä kehittämisvyöhykkeitä sekä luonnon ja kulttuuriympäristön vaalimisen kannalta tärkeitä osa-alueita. (Lapin Liitto 2010a, 99).

4.4.4 Matkailun vetovoima-alue, matkailun ja virkistyksen kehittämisen kohdealue

Ylimuonion suunnitelma-alue sisältyy yhteen Tunturi-Lapin maakuntakaavassa kehittämisperiaatemerkinnällä **mv** osoitettuun matkailun ja virkistyksen vyöhykkeistä, joihin kohdistuu alueidenkäytöllisiä kehittämistarpeita ja niiden yhteensovittamista. Tunturi-Lapin maakuntakaavassa (s. 63) on annettu **mv**-alueelle maankäyttöluokkaa koskeva määräys:

Aluetta tulee kehittää matkailukeskusten, maaseutumatkailun, palvelujen ja reitistöjen yhteistoiminnallisena kokonaisuutena alueen pääkäyttötarkoitusten kanssa yhteen sopivalla tavalla.

Maakuntakaavan mukaan alueita tulisi kehittää niin, että niiden matkailullinen vetovoima säilyy ja Lappiin liitetyt positiiviset mielikuvat vahvistuvat. Matkailun vetovoima-alueen kehittämisen keinoina mainitaan arvokkaiden luonto- ja kulttuuriympäristöjen vaaliminen ja hoitaminen, pääteille ja reiteille näkyvien luonnonmaisemien huomioon ottaminen metsien käsittelyssä, tienvarsimaisemien hoitaminen, teiden ja reittien pitäminen hyvässä kunnossa, hyvä opastus ja viitoitus kohteisiin, yhteinen kartta, kohteiden kartoitus, yhteyksien suunnittelu ja kohteiden yhteismarkkinointi. (Lapin Liitto 2010a, 63.)

Maakuntakaavassa kehittämisvyöhykkeiden päämaankäyttö on osoitettu aluevarausmerkinnöillä ja osa-aluemerkinnöillä. Kaavan mukaan matkailun ja virkistyksen kehittämisessä tulee ottaa huomioon päämaankäytöstä johtuvat rajoitteet ja tavoitteet. Esimerkiksi maa- ja metsätalousvaltaisella alueella ei saa vaarantaa metsätalouden kannattavuutta. Kaavan mukaan matkailun ja virkistyksen kehittämisvyöhykkeiden tärkeimmille osille tulisi laatia toiminnallinen kehittämissuunnitelma ja oikeusvaikutteinen yleiskaava. (Lapin Liitto 2010a, 63.)

4.5 Länsi-Lapin luonnonvarasuunnitelma

Ylimuonion suunnitelma-alue sisältyy Metsähallituksen koko Länsi-Lapin käsittävään luonnonvarasuunnitelman alueeseen. Länsi-Lapin luonnonvarasuunnitelma kaudelle 2006–2015 valmistui vuonna 2006 (Hiltunen ym. 2006). Suunnitelman välitarkastus tehtiin vuonna 2010 yhteistyössä alueellisista sidosryhmistä koostuvan yhteistyöryhmän kanssa. Välitarkastuksen tuloksena Metsähallituksen toiminnan tavoitteet ja mitoitus päivitettiin vuosille 2010–2015. Länsi-Lapin alueen luonnonvarasuunnitelmassa jatketaan vuonna 2006 valitulla virkistyskäyttöä ja matkailua painottavaa päälinjausta. (Kantia ym. 2011.)

Luonnonvarasuunnitelmassa vuonna 2006 määritettiin kahdeksan matkailun painopistealuetta, jotka muodostuvat pääasiassa olemassa olevien suojelualueiden ja muiden erikoismetsien kokonaisuudesta. Painopistealueista kolme sijoittuu Muonion alueelle: Ylläs-Pallas-Levi , Tornio-Muonionjoen varret sekä Äkäsjoki-Olos. Nämä eivät kuitenkaan sisällä Ylimuonion käyttösuunnitelman aluetta. (Hiltunen ym. 2006.) Luonnonvarasuunnitelman välitarkastuksessa on huomioitu Tunturi-Lapin maakuntakaavan MU-2-aluevaraus ja muodostettu siitä uusi maankäyttökohde (Kantia ym. 2011).

4.6 Suunnitelma-alueen metsät

Ylimuonion käyttösuunnitelman alueen valtion maat ovat pääasiassa metsämaata, joka kattaa 7 735 hehtaaria (kuva 6). Metsämaata ovat ne metsikkökuviot, joiden keskimääräinen vuotuinen kasvu on yli 1 m^3/ha. Tätä puuntuotannollisesti heikkotuottoisempia kitu- ja joutomaita suunnitelma-alueella on yhteensä 4 270 hehtaaria. Metsähallitus ei harjoita metsätaloutta kitu- ja joutomailla. Linjat, tiet ja rakennettu maa kattavat suunnitelma-alueesta yhteensä 30 hehtaaria ja vedet 1 215 hehtaaria.

Alueen metsien kehitysluokkakartta on esitetty kuvassa 7. Siinä kuvataan myös metsätaloustoiminnan ulkopuolelle rajattujen kohteiden, kuten kitu- ja joutomaiden sekä tiettyjen alue-ekologisten kohteiden sijainti. Kartalla ei ole kuvattuna Metsähallituksen ja matkailuyrittäjien välisen sopimuksen perusteella toiminnan ulkopuolelle rajatut kohteet, vaan kartta kuvaa tilannetta ilman sopimuksen vaikutusta.

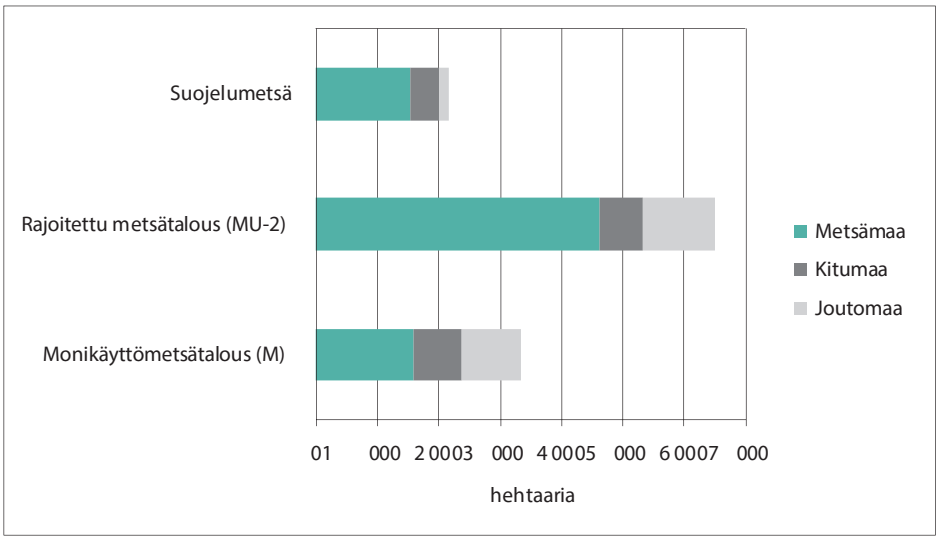

Kuva 6. Suunnitelma-alueen pääryhmät maankäyttökohteittain.

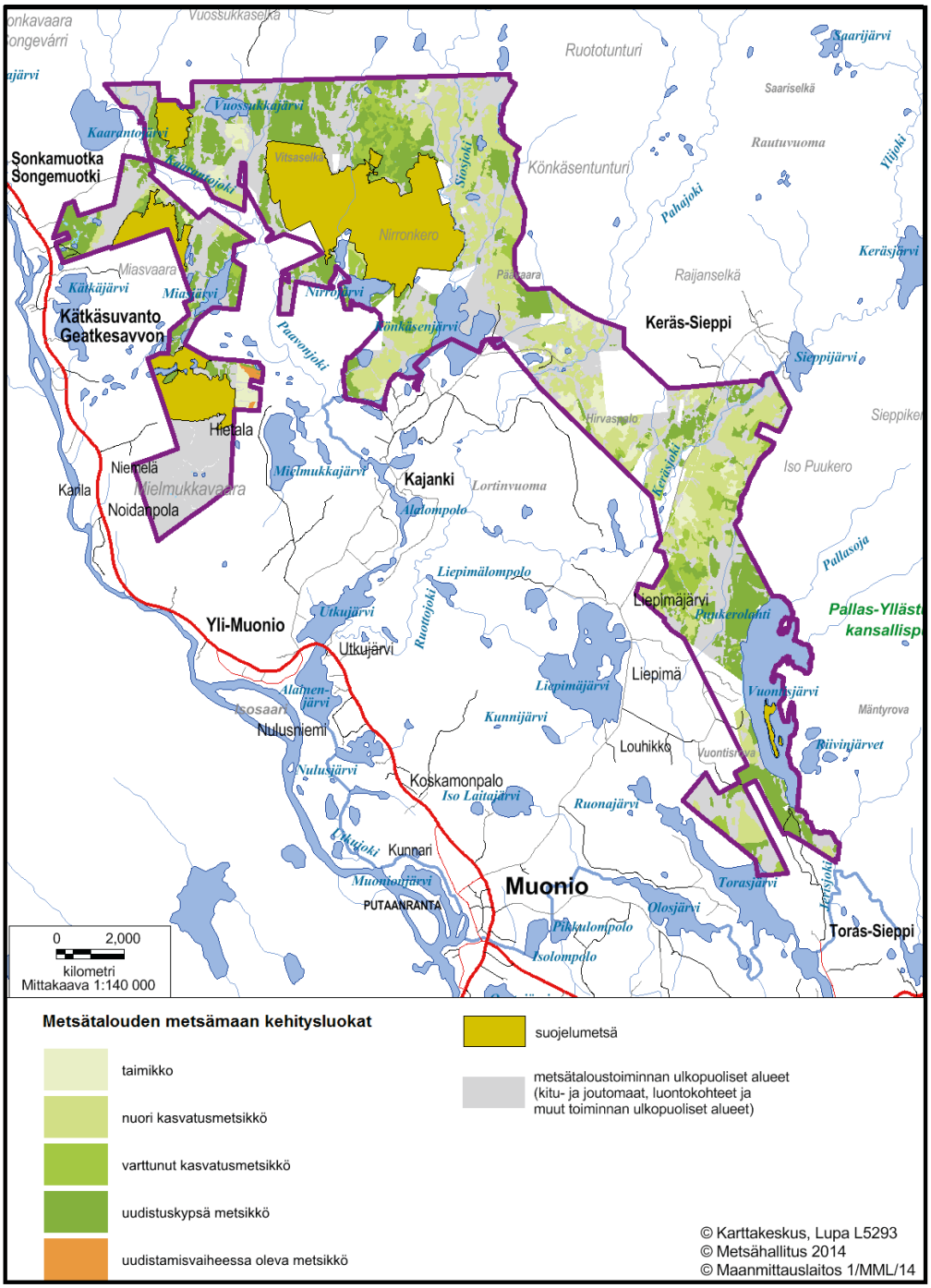

Kuva 7. Suunnitelma-alueen suojelumetsät, toiminnan ulkopuoliset alueet (mm. luontokohteet, kitu- ja joutomaat) sekä metsämaiden kehitysluokat.

Suunnitelma-alueen maa-alasta kivennäismaita on 70 % ja soita 30 %. Kivennäismaista lähes 70 % on kuivahkoja kankaita (5 735 hehtaaria). Tätä viljavampia tuoreita kankaita on 715 hehtaaria. Suunnitelma-alueella ei ole kivennäismaiden lehtoja tai lehtomaisia kankaita. Kuivia kankaita on 1 045 hehtaaria ja tätä karumpia kasvupaikkoja (karukkokankaita, hietikoita, kuolpunoita, kalliokoita ja louhikoita) on yhteensä 40 hehtaaria ja tunturi- tai lakimaita 830 hehtaaria. Tunturi- ja lakimaat sijoittuvat Nirronkerolle ja Mielmukkavaaralle. Suunnitelma-alueen kivennäismaiden kasvillisuusluokkajakauma on esitetty kuvassa 8.

Alueen kaikki suot ovat ojittamattomia. Soiden kasvupaikoista lähes puolet on nevoja (1 680 hehtaaria), jotka ovat kasvillisuusluokaltaan karukkokangasta vastaavia. Räme itä on yhteensä 1 460 hehtaaria, korpia 500 hehtaaria ja lettosoita 1,5 ha. Suunnitelma-alueen soiden kasvillisuusluokkajakauma on esitetty kuvassa 9.

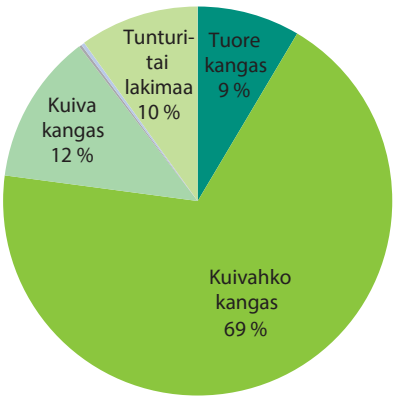

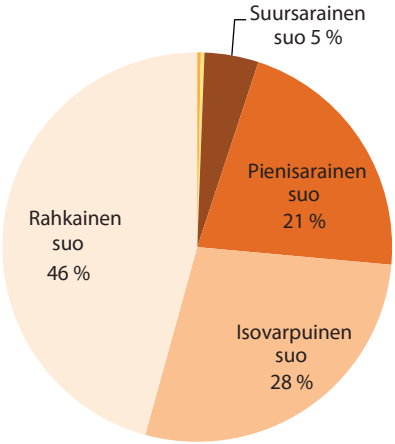

Kuvat 8 ja 9. Suunnitelma-alueen kivennäismaat (vasemmalla) ja turvemaat (oikealla) kasvillisuusluokittain.

Suunnitelma-alueen metsämaalla on runsaasti vanhoja, yli 140-vuotiaita metsiköitä, mutta myös nuoria tai varttuneita, iältään n. 40–80-vuotiaita kasvatusmetsiä (kuva 10). Puuston kokonaistilavuus metsämaalla on n. 722 000 m^3, josta 70 % on yli 100-vuotiaissa metsissä (kuva 11). Puuston keskitilavuus metsämaalla on koko suunnitelma-alueella 93 m^3/ha. Etenkin pohjoisosassa Miasvaaran, Vuossukkavaaran, Vitsaselän ja Nirronkeron alueella metsät ovat vanhoja ja erämaisia. Mustavaaran alueella ja suunnittelualueen keskiosassa Tuomirovan - Päävaaran alueilla metsät ovat nuorempia alueilla harjoitetun metsätaloustoiminnan seurauksena.

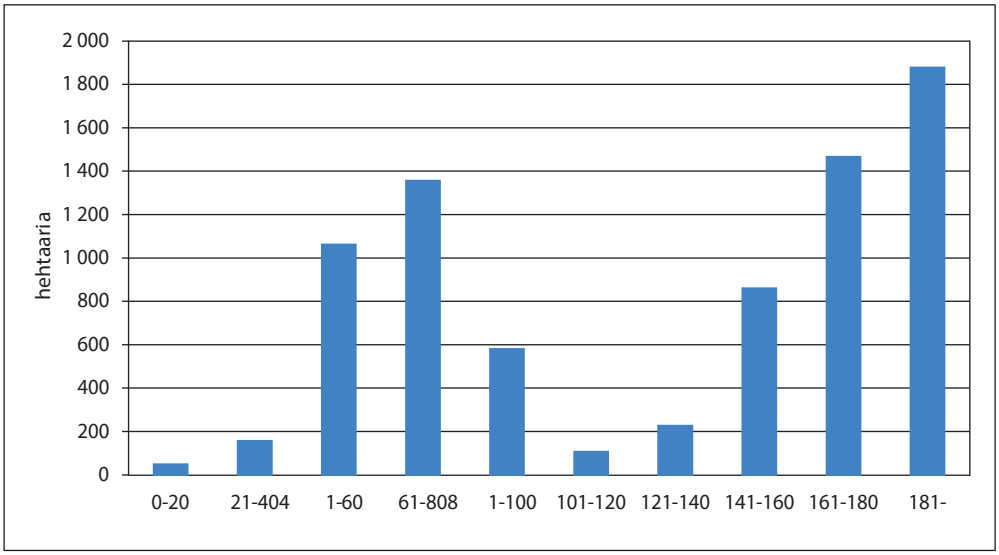

Kuva 10. Suunnitelma-alueen metsämaiden puuston ikäluokkajakauma.

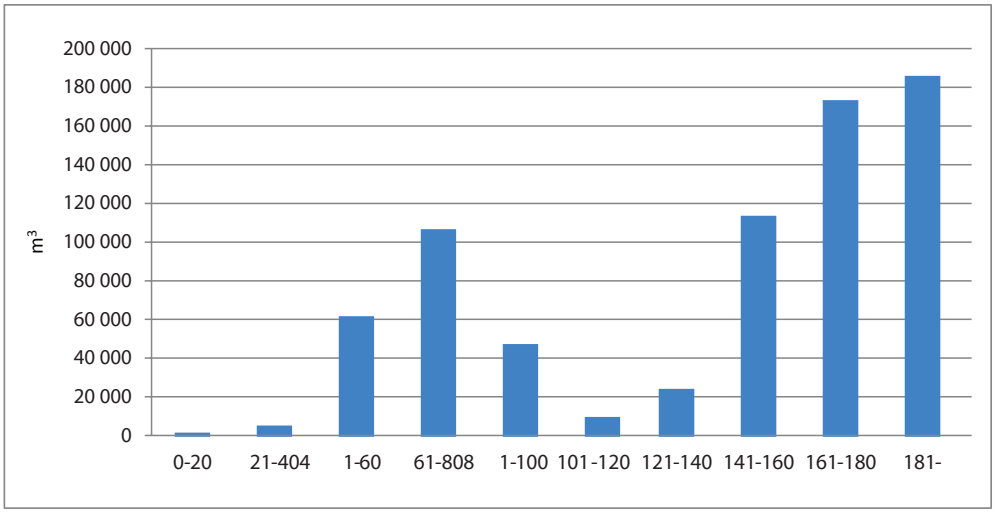

Kuva 11. Suunnitelma-alueen metsämaiden puuston kokonaistilavuus ikäluokittain.

5. Alueen nykykäyttö

5.1 Matkailu

Muoniolla on vahva asema Lapin matkailukeskittymien joukossa. Sen vahvuuksina ovat vetovoimaiset luonnonmaisemat, kaksi tunturialuetta (Olostunturi ja Pallas), rakennetut palvelut sekä elämystuotteet. Muonion merkittävin matkailukeskittymä on Muonion kuntakeskuksen tuntumaan sijoittuva Oloksen hiihtokeskus hotelleineen, lasketterlurinteineen ja latuverkostoineen. Muita kunnan alueella sijaitsevia suurempia matkailukeskittymiä ovat Harrinivan Lomakeskus Muoniojoen varressa ja Pallas-Yllästunturin kansallispuiston alueella sijaitseva Pallas. Matkailutoimialalla Muoniossa työskenteli n. 140 henkeä vuonna 2006. (Pöyry Environment Oy 2009, 2.)

Alueen matkailun erityispiirteisiin kuuluvat autotestaajien suuri osuus ja asiakaskunnan kansainvälisyys. Muoniossa yöpyi v. 2009 aikana yli 103 000 asiakasta, joista ulkomaalaisia oli 61 % (koko Lapissa vastaava luku 39 %). Muonion alueella on myös edellytykset konferenssien ja konserttien järjestämiseen 800-paikkaisessa Olos Centerissä. (Pöyry Environment Oy 2009, 2.)

Muoniossa kesämatkailutoiminta on lähes yhtä runsasta kuin talvimatkailu. Kesämatkailun ohjelmapalveluihin kuuluvat mm. kalastus, melonta ja koskenlasku kumilautoilla, ja talvella hiihto, laskettelu, rekikoira- ja poroajelut, moottorikelkkailu ja erilaiset ajokoulut. Safari- ja eräkeskustoiminta on alueella hajaantunut laajalle alueelle, ja maastopalvelut kohdentuvat pitkälti Muonion pohjoisosiin Ylimuonion suunnitelma-alueelle. (Pöyry Environment Oy 2009, 2.) Erityisesti Harriniva käyttää Ylimuonion suunnitelma-aluetta talviaikaisessa toiminnassaan. Yrityksellä on suunnitelma-alueella matkailun tukikohtia sekä vuokrasopimuksiin perustuvaa reitistöä, jota se käyttää rekikoira- ja moottorikelkkasafareiden ja muiden ohjelmapalveluiden tarjonnassaan ja mm. Kilpisjärvelle saakka ulottuvilla safareillaan.

5.2 Reitistöt, retkeily ja virkistyskäyttö

Muonion pohjoisosissa retkeilyä ja virkistyskäyttöä palveleva reitistö ja rakennelmat keskittyvät Pallas-Yllästunturin kansallispuiston alueelle. Kansalaisille suunnatun kyselyn (liite 3) perusteella suunnitelma-alue on laajoilta osin paikallisille tärkeää virkistys- ja ulkoilualuetta. Vastaajat merkitsivät Ylimuonion alueelle lukuisia kohteita, jotka ovat heille tärkeitä mm. maisema-, kulttuuri- ja luontoarvojen vuoksi. Alueella ei ole muita Metsähallituksen ylläpitämiä ulkoilureittejä, kuin alueen eteläosassa Vuontisjärven eteläpäätä sivuava ulkoilureitti, joka yhtyy Pallas-Yllästunturin kansallispuiston reitistöön (kuva 12).

Ylimuonion käyttösuunnitelma-alueella on yhteensä n. 50 km moottorikelkkareittejä, jotka on virallistettu reittitoimituksessa vuoden 2013 lopulla. Alueella on vuokrasopimuksiin perustuvia käytössä olevia koiravaljakkoreittejä, hiihtoreittejä tai muita ohjelmapalveluyritysten käytössä olevia reittejä yhteensä 25 km. Alueella on voimassa myös loma-asumista, matkailun ohjelmapalvelutoimintaa ja kalastusta koskevia vuokrasopimuksia.

Suunnitelma-alueen eteläpäässä on Uusipalon kota ja Vuontisjärven rannalla autiotupa, jotka ovat Metsähallituksen Luontopalveluiden hallinnassa. Alueen luoteisosassa sijaitsee niin ikään Luontopalveluiden hallinnassa oleva Vuossukkajärven kota, jonne suuntautuu Kätkäsuvannosta paikallisten käyttämä ja ylläpitämä epävirallinen polku- ja latu-ura. Myös alueen länsiosassa Kätkäsuvannostaa itään kulkee paikallisten perinteisesti käyttämä polku, joka haarautuu Miasjärvelle ja Mielmukkavaaran kautta Hietalaan. Alueen pohjoisosassa on vanhoja polkureittejä (ks. liite 3 D), kuten Aleksi keino Vuossukkavaaran -Vittaselän poikki sekä Puolitaipaleen kesäpolku ja lännempänä Siosjoen tuntumassa kulkeva Muonio-Hetta-postipolku. Mielmukkavaaralla on kunnostamista kaipaava laavu. Myös maisemallisesti arvokkaat Nirrojärvi, Könkäsenjärvi, Vuontisjärvi sekä alueen harjumaisemat ovat kyselyiden perusteella alueen käyttäjille tärkeitä, vaikka niillä ei ole ulkoilun rakenteita (ks. Liite 3 C).

5.3 Porotalous

Ylimuonion suunnitelma-alue sijaitsee poronhoitoalueella ja sen pohjoisimpaan osaan sijoittuvaan erityisesti poronhoitoa varten tarkoitettuun alueeseen, jossa valtion maata ei saa käyttää siten, että siitä aiheutuu huomattavaa haittaa poronhoidolle (PoronhoitoL 2 §). Porotalous on Pohjois-Suomessa merkittävä, perinteinen elinkeino, jota harjoitetaan niin suojelualueilla kuin monikäyttömetsissäkin. Metsähallituksen lähtökohtana on, että metsätaloutta ja poronhoitoa harjoitetaan samoilla alueilla päällekkäiskäytön periaatteella (Päivinen ym. 2011, 181). Metsätalouden ja poronhoidon yhteensovittamista ohjaavat Metsähallituksen ja Paliskuntain yhdistyksen välinen sopimus (Metsähallitus 2013) ja Metsähallituksen metsätalouden ympäristöopas (Päivinen ym. 2011).

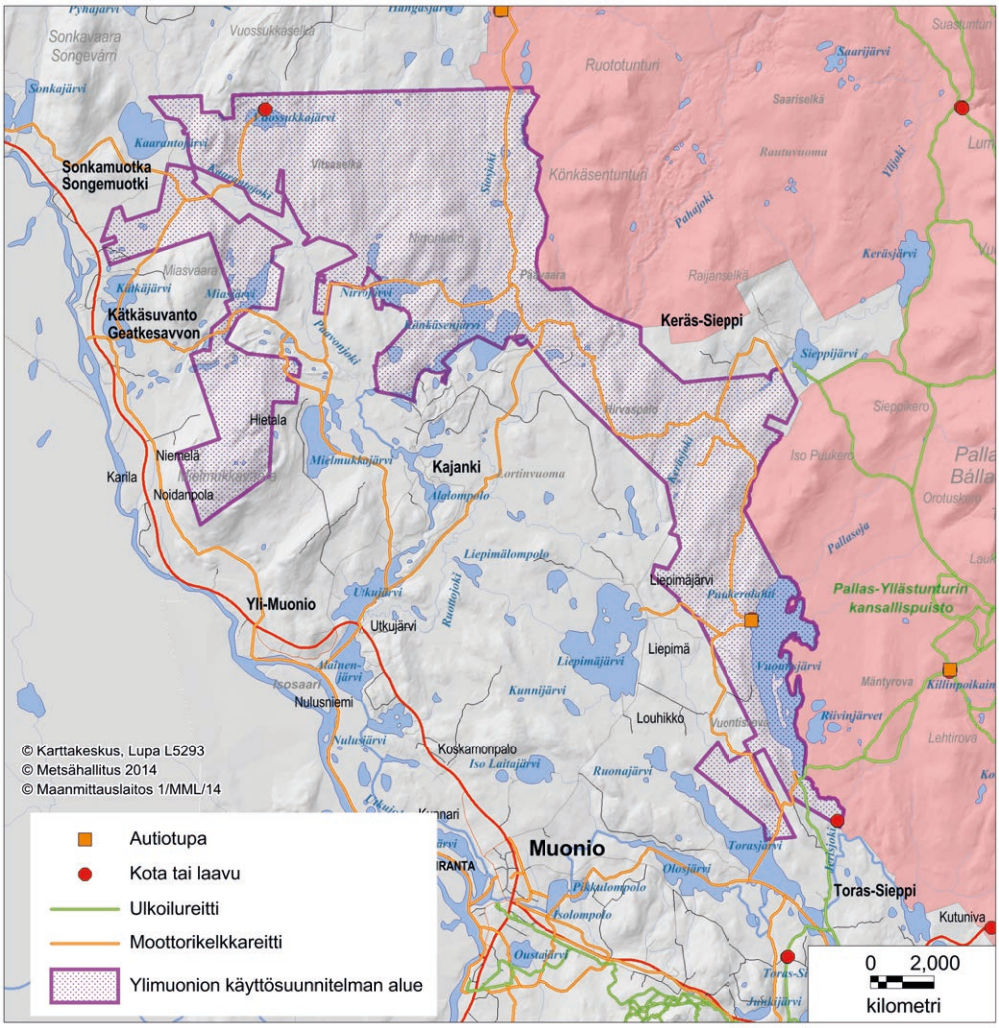

Kuva 12. Suunnitelma-alueen reitistö ja virkistyskäytön rakenteet tammikuussa 2014.

Suunnitelma-alue sijoittuu Muonion paliskunnan pohjoisosaan. Alueella laiduntaa n. 30-35 % Muonion paliskunnan poroista eli n. 1 500 poroa (Nieminen 2009, 19). Päätoimisesti porotaloutta harjoittaa paliskunnan edustajan mukaan 6 perhettä. Alueella ei ole maastoruokinta-alueita tai porotarhoja, vaan poronhoito perustuu pääasiassa luonnonlaitumiin. Vaikeina talvina poroja joudutaan ruokkimaan. (Nieminen 2009, 24.)

Paliskunnan edustajan mukaan koko Ylimuonion alue on tärkeää porojen laidunaluetta, jonka merkitystä lisää muualla paliskunnan laidunalueilla lisääntyvä maankäyttö, kuten kaavoitus ja kaivostoiminta. Erityisesti alueen pohjoisosat ovat porojen tärkeää talvilaidunaluetta (kuva 13). Kesäisin poroista suurin osa vasoo Vuontisjärven-Pallastunturin alueella, ja syksyksi porot siirtyvät länttä kohti Vuontisjärven ja Könkäsen-

järven väliselle alueelle. Talveksi porot kulkevat tästä pohjoiseen Könkäsentunturille ja edelleen länteen Kätkäsuvannon alueelle yleensä tammi-maaliskuuksi. Täältä porot siirtyvät etelämmäksi Mielmukkavaaran kautta Liepimän seudulle yleensä toukokuussa. (Nieminen 2009, 24.)

Kuva 13. Poroille tärkeää luppolaidunta Mielmukkavaaralla (Nieminen 2009, 29).

Alueella on erotuspaikka Kajangin kylän koillispuolella Juutilaisenmaassa. Paliskuntien välinen kiinteä raja-aita kulkee suunnitelma-alueen pohjoisrajaa pitkin sekä suunnitelma-alueen itäpuolella Pallastunturin rinteillä ja lännessä Muoniojoen rannalla. Raijanselästä Juutilaisenmaahan kulkee kiinteä laidunkiertoaita. Lisäksi mm. Siosjokivarressa on väliaikainen paimennusaita, jonka koillispuolelle siirretään erotusten jälkeen luetut porot. Kiinteät aidat on tallennettu Metsähallituksen paikkatietojärjestelmään.

5.4 Metsätalous

Metsähallituksen tarkoituksena on kasvattaa valtion metsistä saatavaa kokonaishyötyä hyvän ja kustannustehokkaan metsänhoidon avulla. Metsätalouden harjoittamista ohjaa metsälaki (1093/1996), jota sovelletaan metsän hoitamiseen ja käyttämiseen metsätalousmaaksi luettavilla alueilla. Uudistettu metsälaki on tullut voimaan 1.1.2014. Lain tarkoituksena on edistää metsien taloudellisesti, ekologisesti ja sosiaalisesti kestävää hoitoa ja käyttöä siten, että metsät antavat kestävästi hyvän tuoton samalla, kun niiden biologinen monimuotoisuus säilytetään.

Metsähallituksessa metsätalousalueiden monikäytön turvaamisessa lähtökohtana ja ohjeena on Metsähallituksen Metsätalouden ympäristöopas (Päivinen ym. 2011). Toinen keskeinen valtion metsien käsittelyä ohjaava asiakirja on metsänhoito-ohje. Metsähallitus uusii valtion metsien metsänhoito-ohjetta uudistetun metsälain valossa. Laki mahdollistaa uusia metsätalouden menetelmiä, jotka edistävät metsätalouden hyväksyttävyyttä ja turvaavat toimintaedellytyksiä. Metsälain muutoksen myötä uudistetut metsätalouden kehittämiskeskus Tapion uudet metsänhoidon suositukset, metsätuholain ja mahdollinen PEFC-metsäsertifikaatin kriteerien muutos otetaan huomioon Metsähallituksen metsänhoito-ohjeiden päivityksessä. Metsien hoitoon vaikutetaan myös työlajikohtaisilla suunnittelu- ja toteutusohjeilla.

Ylimuonion metsien käyttö on jo useiden vuosikymmenten ajan herättänyt ristiriitaisia tunteita paikallisväestön, matkailuyrittäjien ja luontojärjestöjen keskuudessa. Metsätaloustoimintaa alueella on vastustettu tai on vaadittu muiden käyttömuotojen asettamista etusijalle metsätaloustoimintaan nähden. Tästä syystä alueella ei juuri ole toimittu viime vuosikymmenten aikana. (Niku ym. 2001, 45.) Ylispuuhakkuita ja kasvatushakkuita on tehty alueen koillisosaan sijoittuvan Kiekeröjärven ympäristössä 1990- luvun alussa.

Metsähallitus ja matkailuyrittäjät laativat sopimuksen hakkuiden rajoittamiseksi Vuontisjärven ranta-alueilla vuosiksi 2000–2009, ja sittemmin laajemmalla alueella vuosien 2006–2016 aikana. Vuosina 2001–2013 onkin tehty vain maisemanhoitoraivauksia ja harvennuksia suunnittelualueen keskiosissa Juutilaisenmaan - Hirvaspalon - Alisenlaen alueella. Viimeisimmän sopimuksen jälkeen v. 2007–2013 harvennus- ja kasvatushakkuiden määrä on ollut keskimäärin 40 hehtaaria ja taimikonhoitojen 27 hehtaaria vuodessa (kuva 14 ja 15).

Suunnitelma-alueella on n. 20 km osakkuusteitä, joissa Metsähallitus on mukana. Metsätalouden toiminnassa alue on määritelty talvitoiminta-alueeksi (Niku ym. 2001 39), mikä tarkoittaa, että kesäteitä ei alueelle enää rakenneta. Alueella on runsaasti talvitieverkostoa.

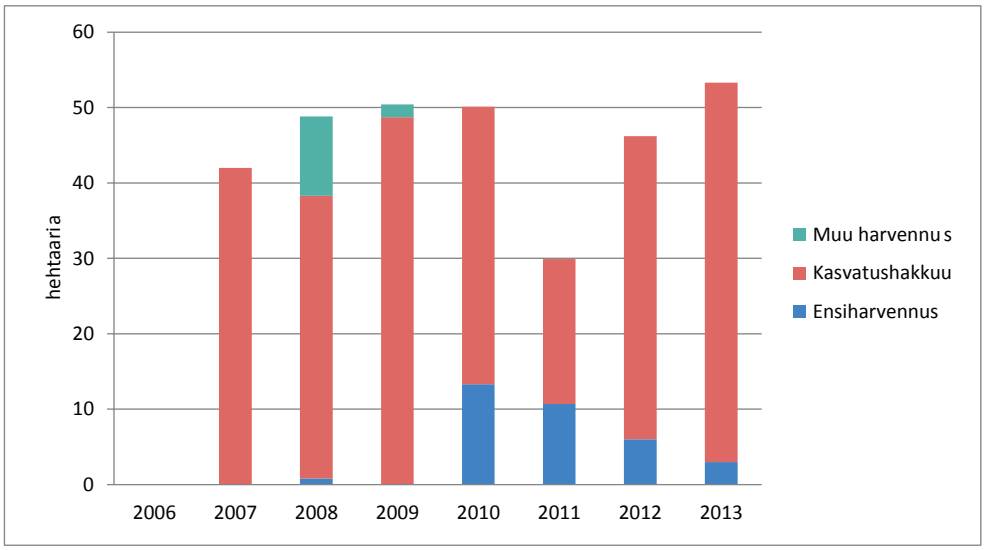

Kuva 14. Suunnitelma-alueella toteutetut hakkuut v. 2006–2013.

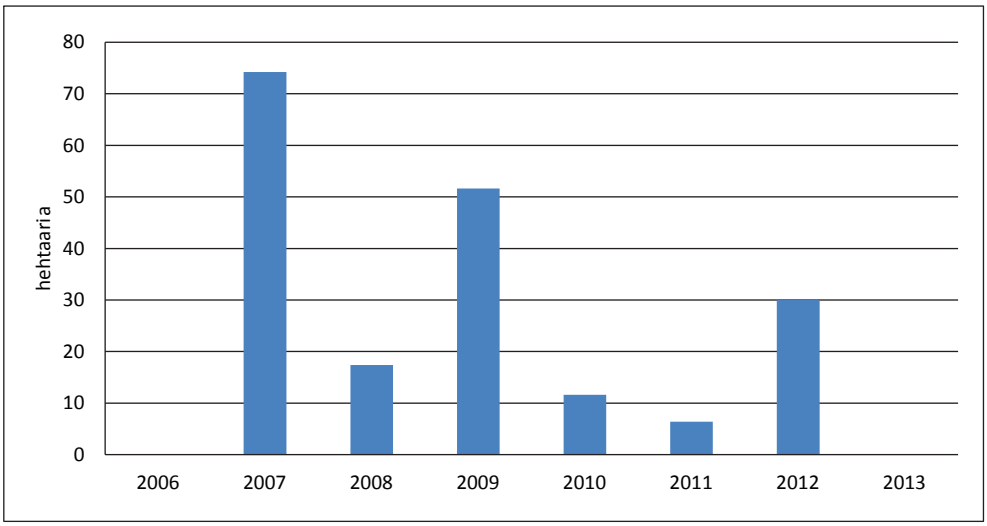

Kuva 15. Suunnitelma-alueella toteutetut taimikonhoidot v. 2006–2013.

5.5 Metsästys, kalastus ja luonnontuotteiden keruu

Muonio kuuluu metsästyslain 8 §:n alueeseen, jossa paikallisilla asukkailla on maksuton metsästysoikeus valtion mailla. Muonion riistanhoitoyhdistyksen mukaan alue on erittäin merkittävä hirvenmetsästysaluetta. Suunnitelma-alue kuuluu Ylimuonion hirvenmetsästysalueeseen (8180). Muonion alueen valtion maita koskevissa hirven aluelupahakemuksissa on viime vuosina ollut hieman yli 400 hakijaa (metsästäjää), ja alueelle on myönnetty vuosittain n. 50–60 hirven pyyntilupaa. Alue on ollut neljä vuotta aikaistetun hirvenpyynnin kokeilualueena. Muonion alueen vuotuisesta hirvisaaliista jopa 50 % saadaan Vuontisjärven-Mielmukkavaaran alueelta. Aikaisemmin määrä oli jopa 70 %, mutta pyyntiä on ohjattu viime vuosina kunnan eteläisempiin osiin. Alueella on runsaasti hirvitorneja mm. Vuossukkajärven, Nirroselän, Mielmukkavaaran ja Miasvaaran alueella.

Ylimuonion suunnitelma-alueetta käytetään hirvenmetsästyksen lisäksi myös muissa metsästysmuodoissa, kuten karhunmetsästyksessä sekä näädän- ja kanalintupyynnissä. Suunnitelma-alue on osa laajempaa Muonion pienriistan metsästysaluetta (Muonio 2602). Esimerkiksi metsästyskaudelle 2012 Metsähallitus möi Muonion lupa-alueelle n. 120 pienriistalupaa, mutta vain osa tästä metsästyspaineesta kohdistui Ylimuonioon. Metsästäjät arvostavat Ylimuonion alueen erämaisuutta, mikä ilmenee kyselytuloksista (ks. liite 3 A).

Muonion kunta on osa Muoniojoen kalastusaluetta. Suurimmilla järvillä harjoitetaan kotitarvekalastusta verkoilla. Erityisesti suunnitelma-alueen eteläosaan sijoittuva erämaatunnelman omaava Vuontisjärvi on merkittävä kohde paikallisille kotitarvekalastajille, mutta myös virkistyskalastuskäytössä. Vuontisjärveä on kehitetty myös kalastusmatkailuun (Niku ym. 2001, 41). Kansalaiskyselyssä tärkeinä kalastuskohteina mainittiin Vuontisjärven lisäksi myös Miasjärvi, Könkäsenjärvi, Nirrojärvi ja Vuossukkajärvi. Alueen lukuisat purot ja joet tarjoavat hyvät mahdollisuudet viehekalastukseen (ks. liite 3 A).

Suunnitelma-alueella voi kalastaa Metsähallituksen vesillä Metsähallituksen valtakunnallisella viehekalastusluvalla. Alue sisältyy Metsähallituksen pyydyslupa-alueeseen Jerisjärvi-Ylläsjärvi (nro 2009), jonne Metsähallitus myy myös verkkolupia. Alueella on myös vuokrattuja vesialueita. Kalastus kalastuksen yleisoikeuksilla (onkiminen, pilkkiminen, viehekalastus, entinen läänikohtaisen viehelupa) on alueen järvi- ja lampivesillä sallittua. Ylimuonion alueen kohdalla on Muoniojoessa lohenkalastuksen yhteislupa-alue, jossa Metsähallitus on mukana.

Ylimuonion suunnitelma-alue on paikallisten suosimaa luonnontuotteiden keruualuetta. Kansalaisille suunnatussa karttapohjaisessa kyselyssä alueelle merkittiin runsaasti tärkeitä marjastuspaikkoja lähes koko alueen kattavasti (liite 3 B). Vastausten perusteella voi päätellä, että luonnontuotteiden keruussa ei tukeuduta ainoastaan tiestön läheisyydessä oleviin alueisiin. Aluetta käytetään sienestyksessä ja marjastuksessa – erityisesti ojittamattomana säilyneet suot ovat suosittuja hillanpoiminnassa.

6. Ylimuonion tuleva maankäyttö

6.1 Rakentamisen kaavoitukseen osoitettavat alueet

Vuontisjärven länsirannalle osoitetaan rakentamiseen kaavoitettava alue valtion maalle. Kaavoituksen käynnistämisestä päättävät Laatumaa ja Muonion kunta. Kuvassa 16 esitetty kaava-alueen rajaus perustuu Ylimuonion käyttösuunnitelmaa valmistelleen yhteistyöryhmän esitykseen, ja sitä tarkennetaan kaavoitustyön yhteydessä. Kaavoitettavan alueen pinta-ala on noin 730 hehtaaria.

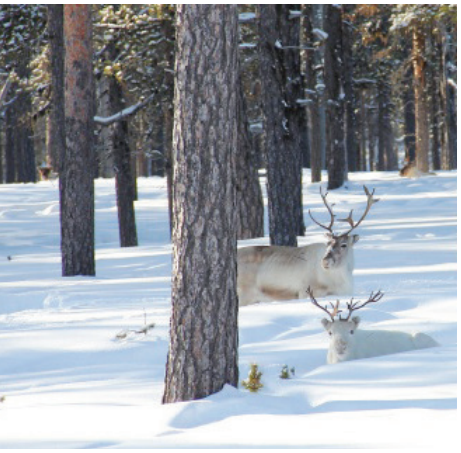

Alueen kaavoituksen tavoitteena on laatia alueelle ranta-asemakaava, jonka rakennusoikeudet osoitetaan matkailurakentamiseen ja jossa otetaan huomioon olemassa olevat lomarakennukset. Kaavoituksen taloudellisen kannattavuuden takia kaavoituksessa tulee selvittää myös mahdollisuus rakennusoikeuksien osoittamiseen lomarakentamiseen. Ranta-asemakaavalla alueen luonne säilytetään erämaisena (ei uusia teitä eikä sähköjä).

Kaava-alueen metsien käsittely ja suojelukohteet ratkaistaan kaavoituksessa. Kaava-alueen maisema- ja ympäristöarvojen säilyminen turvataan rakentamiseen osoitettavien alueiden ulkopuolella pääasiassa kaavamerkinnällä MY tai MU. Alueen kaavoituksessa noudatetaan maa- ja metsätalousministeriön, ympäristöministeriön ja Metsähallituksen yhdessä sopimaa normia valtion maiden kaavoitusperiaatteista.

Käyttösuunnitelmassa ei oteta kantaa Mielmukkavaaran tuulivoimarakentamiseen, vaan alueen kaavoitus ratkaistaan omassa prosessissaan.

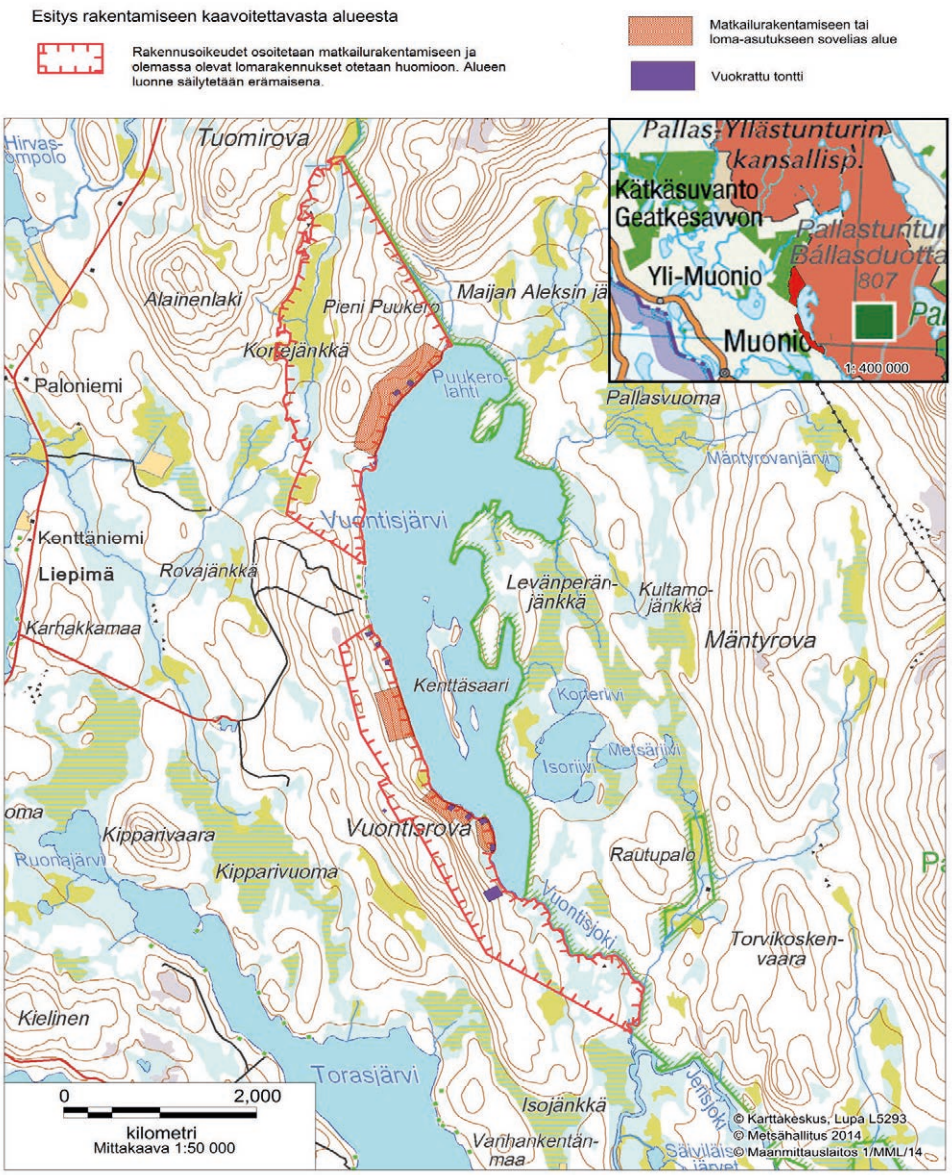

Kuva 16. Kaavoitukseen osoitettu alue Vuontisjärven länsirannalla.

6.2 Luonnonsuojelu ja monikäyttömetsien luontokohteet

Ylimuonion suunnitelma-alueella on Metsähallituksen omiin aikaisempiin suojelupäätöksiin perustuvia suojelumetsiä noin 2 180 hehtaaria (Nirronkero-Vuossukkajärvi-Miasvaara-Mielmukkavaara sekä Vuontisjärven saaret), jotka ovat metsätaloustoiminnan ulkopuolella (taulukko 2). Olemassa olevia Metsähallituksen päätöksellä perustettuja suojelumetsiä laajennetaan Miasvaaralla 550 hehtaaria sekä Vuossukkajärven - Vittaselän alueella 1 480 hehtaaria (ks. liite 4).

Taulukko 2. Suunnitelma-alueen suojelumetsät.		
Kohde	**Pinta-ala, ha**	**Haltija**
Nirronkero-Vuossukkajärvi-Miasvaara-Mielmukkavaara, suojelumetsä	2147	Metsätalous
Nirronkero-Vuossukkajärvi-Miasvaara-Mielmukkavaara, suojelumetsän laajennukset	2030	Metsätalous
Vuontisjärven saaret, suojelumetsä	29	Luontopalvelut

Ylimuonion talousmetsien alueelle on määritetty ekologinen verkosto, joka muodostuu metsänkäsittelyn ulkopuolelle rajattavista tai varovaisesti käsiteltävistä kohteista. Ekologinen verkosto muodostuu alue- ja pistemäisistä kohteista. Aluemaisia ekologisen verkoston kohteita on Ylimuonion suunnitelma-alueella yhteensä 7 330 hehtaaria, mutta osa näistä alueista on toistensa kanssa päällekkäisiä. Alue-ekologinen verkosto kattaa kaikkiaan 43 % suunnitelma-alueen valtion maa- ja vesialueiden pinta-alasta. Pistemäisiä alue-ekologisia kohteita on suunnitelma-alueella 105 kappaletta. Alue-ekologisen verkoston rakennetta on kuvattu taulukossa 2. Metsähallitus toteuttaa alueella kulttuuriperintökohteiden inventoinnin kesällä 2015, jonka tuloksena täydennetään kulttuuriperintökohteiden tietoja ja tarkistetaan Muonio-Hetta -postipolun sijainti.

Taulukko 3. Suunnitelma-alueen monikäyttömetsien luonto-, riista- ja kulttuurikohteet.		
Kohdetyyppi	**Aluekohteiden pinta-ala, ha**	**Pistekohteita, kpl**
Muinaismuisto- tai kulttuuriperintökohde	163	28
Luontaiselinkeinojen harjoittamisen kohde	8	
Riistakohde	186	2
Maisemakohde	3 853	
Lajiesiintymä	718	48
Luontokohde	1 084	27
Ekologiset yhteydet ym.	633	
Muu	666	
Yhteensä	**7 312**	**105**

6.3 Metsätaloustoiminnan alueet

Ylimuonion käyttösuunnitelman alueella metsätaloustoimintaan osoitetun alueen (ks. liite 4) pinta-ala on 8 335 hehtaaria. Alue on maisemametsätalouden pilottialue, jolla kokeillaan uusia maisemaa ja riistaa suosivia metsänkäsittelymenetelmiä laaja-alaisesti.

Metsätaloustoiminnan ulkopuolelle siirretään kappaleessa 6.2 kuvatut suojelukohteiden laa-jennukset. Metsähallitus harjoittaa Ylimuonion käyttösuunnitelman alueella alueen virkistys-, maisema- ja luontoarvot huomioon ottavaa metsätaloutta, jonka periaatteet on kuvattu kappaleessa 7.

6.4 Reittien, tukikohtien ja virkistyskäytön rakenteiden kehittäminen

Metsähallituksen Luontopalvelut hallinnoi ja ylläpitää Vuontisjärven (kuva 17) autiotupaa. Luontopalvelut on valmis tekemään sopimuksen Vuossukkajärven kodan huollosta paikallisten tahojen kanssa. Uusipalon kodan ylläpidosta neuvotellaan paikallisessa työryhmässä (ks. luku 8). Metsähallituksella ei ole Ylimuonion suunnitelma-aluetta koskevia suunnitelmia nykyisten kohteiden kunnostamiseen tai uusien rakentamiseen lukuun ottamatta Muonio – Hetta -postipolun kehittämistä.

Ylimuonion suunnitelma-alueella on mahdollista kehittää matkailua ja virkistyskäyttöä tukevia reittejä, tukikohtia ja virkistyskäytön rakenteita käyttöoikeussopimusten tai vuokrasopimusten perusteella. Koko alueella on mahdollista tehdä yrittäjien reittisopimuksia (käyttöoikeussopimuksia) sekä yleiseen käyttöön tarkoitettuja reittejä ja rakenteita, joista neuvotellaan Metsähallituksen, matkailuyrittäjien, kunnan ja paliskunnan kesken. Yleiseen käyttöön tarkoitetuista reiteistä ja rakenteista tehdään sopimus ensisijaisesti kunnan kanssa. Sopimusten laadinnasta vastaa aluetta hallinnoiva Metsähallituksen metsätalous.

Kuva 17. Vuontisjärven autiotupa (kuva: Matti Keränen/Laatumaa).

Alueelle on esitetty seuraavia reittien ja rakenteiden kehittämistarpeita:

- Kätkäsuvanto – Mielmukkavaara – Hietala -polun kunnostaminen ulkoilureitiksi
- Mielmukkavaaran tulipaikan kunnostaminen
- koiravaljakkoreittien osoittaminen nykyisen kelkkareitistön tuntumaan
- matkailun kehitettävän tukikohdan osoittaminen Könkäsenjärven Hautaniemeen.

Edellä mainitut reittien ja rakenteiden kehittäminen on mahdollista yrittäjien tai kunnan kanssa tehtävin sopimuksin. Lisäksi Muonio – Hetta -postipolkua kehitetään kulttuurihistoriallisesti arvokkaana reittinä yhteistyössä Metsähallituksen kanssa. Reitin kehittäminen on tarpeen mm. matkailua palvelevana koiravaljakkoreittinä.

Muutokset nykyiseen kelkkareitistöön on mahdollista toteuttaa reittitoimituksina. Toimituksista vastaa Muonion kunta. Alueelle on esitetty seuraavia kelkkareitin muutostarpeita:

- kelkkareitin linjauksen siirtämien Miasvaaran itäpuolelle (Miasjärvi -sähkölinja)
- kelkkareitin perustaminen Viktorianreitistä Mielmukkavaaralle.

Ylimuonion suunnitelma-alueen matkailun ja virkistyskäytön olemassa olevat sekä kehitettävät reitit ja rakenteet on kuvattu liitteen 4 kartalla. Kartalle merkityt valjakkoreittien linjaukset ovat ohjeellisia.

6.5 Poronhoidon huomioon ottaminen

Metsätalouden ja porotalouden yhteensovittamisen keinot on määritelty Paliskuntain yhdistyksen ja Metsähallituksen välisessä sopimuksessa (11.4.2013). Myös Ylimuonion alueella noudatetaan tätä sopimusta, ja sen noudattaminen on Suomen PEFC-järjestelmän metsäsertifioinnin vaatimuksena.

Sopimuksen mukaan paliskunnalta pyydetään etukäteen lausunto tai paliskunnan pyydettäessä neuvotellaan kaikista merkittävistä kaava-alueiden ulkopuolelle suunnitelluista rakennuslupaa vaativista rakennushankkeista sekä matkailuyrittäjien reiteistä. Neuvotteluvelvollisuus koskee myös Metsähallituksen omia hankkeita.

Sopimuksen mukaan talvi- ja kevätlaidunalueiden (jäkälikkö- ja luppoalueet) sekä vasonta-aita-, ruokinta- ja kuljetusalueiden metsien hakkuista ja niitä koskevista rajoituksista sovitaan vuosittain järjestettävissä paliskuntaneuvotteluissa. Lisäksi kaikista hakkuista ja tienrakentamisesta toimitetaan etukäteen kartat selvityksineen paliskunnan poroisännälle ja tarjotaan mahdollisuus neuvotteluun. Aitapaikoilla ja niiden läheisyydessä toimimisesta sovitaan paliskunnan edustajan kanssa. Paliskunnan esityksen pohjalta voidaan neuvotella esimerkiksi keskeisten laidunalueiden hakkuiden siirrosta vuodenkierrossa (esimerkiksi luppoalueiden hakkuut kevättalveen).

Metsänkäsittelyn merkitys korostuu porotalouden kannalta merkittävillä alueilla, joita Ylimuonion suunnitelma-alueella ovat:

- talvilaitumet alueen pohjoisosissa (erityisesti jäkälänkaivualueet ja luppolaitumet silloin, kun kaivaminen on vaikeaa)
- vasomisalueet alueen eteläosissa (aikaisin keväällä sulavat rauhalliset harju- ja vaara-alueet)
- porojen kuljetusreitit erotusaitaan Juutilaisenmaahan ja laidunalueiden välillä
- poroaitojen ja Juutilaisenmaan erotuspaikan ympäristöt.

Poronhoidon edellytyksiä turvaavat myös alueen maisemametsätalouden periaatteet, joiden mukaan alueella toteutetaan vain peitteisyyttä ylläpitäviä hakkuita ja alueella ei tehdä maanmuokkausta. Alueen kuusi- ja koivuvaltaisissa metsissä ei tehdä hakkuita, jolloin ne muodostavat porojen kannalta tärkeitä luppoalueita. Paliskunnalla on myös edustus alueelle perustettavassa paikallisessa työryhmässä (ks. luku 8), mikä parantaa poronhoidon edellytysten huomioimista metsätalouden toimenpiteissä ja muussa maankäytön suunnittelussa.

40

7. Ylimuonion alueen metsänhoidon periaatteet

Ylimuonion käyttösuunnitelman alueella noudatetaan Tunturi-Lapin maakuntakaavamääräyksiä, joista alueen metsätaloutta koskevat suunnittelumääräykset ja periaatteet on kuvattu luvussa 7.1. Metsähallituksen metsätalouden harjoittamisessa metsätalouskäyttöön osoitetuilla alueilla lähtökohtana ja ohjeena on myös Metsähallituksen Metsätalouden ympäristöopas (Päivinen ym. 2011) sekä Metsähallituksen metsänhoito-ohje. Ylimuonion alueella noudatetaan lisäksi alueen erityisluonteen huomioivia maisemametsätalouden periaatteita (luku 7.2). Ne perustuvat Ylimuonion valtionmaiden käyttösuunnitelman laadintaan osallistuneen yhteistyöryhmän esitykseen.

7.1 Maakuntakaavan metsätaloutta koskevat määräykset

Tunturi-Lapin maakuntakaavan metsätalous-, matkailu- ja poronhoitovaltaista aluetta (MU-2) koskevien kaavamääräysten mukaan Metsähallitus harjoittaa Ylimuonion käyttösuunnitelman alueella alueen virkistys-, maisema- ja luontoarvot huomioon ottavaa metsätaloutta. Aluetta koskevan suunnittelumääräyksen mukaan hakkuut suunnitellaan maisemakuva huomioon ottaen siten, että ulkoilureittien varrella, matkailun ja virkistyksen tukikohta-alueiden ympärillä sekä tärkeillä kaukomaisemakohteilla turvataan maiseman riittävä peitteisyys. Kaavamerkintää koskevien periaatteiden mukaan tämä voidaan toteuttaa esimerkiksi suojavyöhykkeillä. (Lapin Liitto 2010, s. 101.)

Tunturi-Lapin maakuntakaavan periaatteiden mukaisesti reittien ympärille on tavoitteena aikaansaada hoidettu virkistysmetsä. Suojavyöhykkeet rajataan tapauskohtaisesti toimenpidesuunnittelun yhteydessä. Maakuntakaavan

periaatteiden mukaan ajourien näkyvyyttä maisemassa pyritään vähentämään suuntaamalla ne kulkureittien suuntaisesti. Hakkuutähteet poistetaan reittien läheisyydestä mahdollisuuksien mukaan. Maiseman avauksia tehdään tapauskohtaisesti luontomatkailureiteiltä ja katselupisteiltä. (Lapin Liitto 2010, s. 101.)

Ylimuonion suunnitelma-alue sisältyy lisäksi maakuntakaavan matkailun vetovoima-alueeseen. Metsien käsittelyssä huomioidaan aluetta koskeva kaavamääräys, jonka mukaan aluetta kehitetään matkailukeskusten, maaseutumatkailun, palvelujen ja reitistöjen yhteistoiminnallisena kokonaisuutena alueen pääkäyttötarkoitusten eli metsätalouden, matkailun ja poronhoidon kanssa yhteen sopivalla tavalla. Alueen kehittämisen keinoina metsien käsittelyyn liittyen on arvokkaiden luonto- ja kulttuuriympäristöjen vaaliminen ja hoitaminen, pääteille ja reiteille näkyvien luonnonmaisemien huomioon ottaminen metsien käsittelyssä sekä tienvarsimaisemien hoitaminen. (Lapin Liitto 2010, s. 63.)

7.2 Maisemametsätalouden periaatteet Ylimuoniossa

Ylimuonion käyttösuunnitelman alueen hakkuut suunnitellaan maisemakuva ja erämaisuus huomioon ottaen. Hakkuiden maiseman- ja luonnonhoidollisena tavoitteena on puuston järeytyminen ja pienialainen luontainen uudistaminen sekä metsien luontaisen erirakenteisuuden ja ryhmittäisyyden säilyttäminen ja lisääminen. Metsähallitus ei tee alueella avohakkuita tai siemenpuuhakkuita. Maanmuokkauksia ei tehdä. Taimikonhoidot tehdään Metsähallituksen ohjeiden mukaan. Maisemanavauksia voidaan tehdä tapauskohtaisesti reiteiltä ja katselupisteiltä. Kaikki vanhat isokokoiset aihkit säästetään hakkuissa. Alue on metsätalouden talvitoiminta-aluetta, ja kesäteitä ei rakenneta.

Alueella tehdään uuden metsälain mahdollistamia peitteisyyttä ylläpitäviä hakkuita (kuvat 18–20), joita ovat:

- poimintahakkuut – enintään 1/3 puustosta poistetaan
- pienaukkokasvatus – pienaukon maksimipinta-ala 0,3 hehtaaria
- harvennushakkuut – noin 1/3 puustosta poistetaan

Poimintahakkuuta käytetään käsittelyaloilla, joilla puusto on pituudeltaan ja läpimitaltaan vaihtelevaa (useita puustojaksoja). Tällöin hakkuissa poistetaan pääosin suuria puita. Poimintahakkuu voi olla ylispuuhakkuun luonteinen tai yksittäisten puiden poimintaa. Poimintahakkuuta voidaan käyttää myös yhtenä hakkuutapana, kun käsitellään pienaukkokasvatuksen välialueita.

Pienaukkokasvatuksessa käsittelyalueeseen sisältyy mosaiikkimaisesti pienialaisia puustolaikkuja, jotka ovat iältään ja kehitysvaiheeltaan erilaisia. Puustolaikkuja hoidetaan uudistamis- ja kasvatustoimenpitein. Uudistettavat pienaukot ovat pinta-alaltaan korkeintaan 0,3 hehtaaria, ja uudistaminen tapahtuu luontaisesti reunametsän siemennyksen kautta tai hyödyntämällä olemassa olevaa alikasvosta (taimia).

Sekä poimintahakkuussa että pienaukkokasvatuksessa poistetaan enimmäkseen metsikön suurimpia puita, mutta molemmissa hakkutavoissa myös tiheitä kasvatusvaiheessa olevia puuryhmiä voidaan myös harventaa.

Harvennushakkuuta käytetään kasvatusvaiheen metsissä. Hakkuun tavoitteena on parantaa kasvatettavan puuston laatua, järeytymistä, puulajisuhteita sekä tuottaa hakkuutuloja. Harvennushakkuissa poistetaan pääasiassa huonolaatuisia, vioittuneita ja valtapuuston alle jääneitä puita.

Käyttösuunnitelmakauden aikana (vuoteen 2040 mennessä) käsitellään yhteensä eri hakkuutavoilla noin 2 000 hehtaaria eli noin 15 % koko käyttösuunnitelma-alueesta.

Kuva 18. Poimintahakkuu varttuneessa metsässä (kuva: Kirsi-Marja Korhonen/ Metsähallitus).

Kuva 19. Pienaukkokasvatus (kuva: Ilkka Vaara/Metsähallitus).

Kuva 20. Kasvatusmetsän harvennushakkuu, joka samalla avaa näkymää vesistölle (kuva: Kirsi-Marja Korhonen/Metsähallitus).

Alueella kokeillaan uutta riistanhoidollista harvennusmenetelmää, joissa tavoitteena on luoda puustoon ja pensaskerrokseen koko-, tiheys- ja puulajivaihtelua sekä aukkoisuutta. Tällöin jätetään pysyviä riistanhoidollisia säästöpuuryhmiä ja tehdään niihin rajoittuvia pienaukkoja.

Riistalle tärkeät erityiskohteet huomioidaan metsien käsittelyssä. Metson soitimet huomioidaan metson elinympäristön hoito-ohjeen mukaan (Päivinen ym. 2011). Ilmoitettujen metson soitimien toimivuus tarkistetaan. Riistalle tärkeät metsän rakennepiirteet, kuten mustikkaiset poikueympäristöt, suojapaikat, hakomispuut ja riistatiheiköt säilytetään. Metsäkanalintujen elinympäristöjen turvaamiseksi säästetään lehtipuu- ja kuusiryhmiä taimikonhoidoissa ja hakkuissa. Mahdolliset metsähanhen pesimäsuot huomioidaan reittisuunnittelussa niin, ettei häiriötä aiheuttavaa toimintaa lisätä kevään ja kesän aikana. Oikea-aikaisesti toteutetuilla taimikonhoidoilla ja kasvatushakkuilla voidaan turvata etenkin metsäkanalinnuille elintärkeän mustikanvarvuston valonsaanti ja elinvoimaisuus.

Luonto- ja maisema-arvojen turvaamiseksi metsätaloustoiminnan ulkopuolelle on rajattu kaikki arvokkaat luontokohteet, joita ovat muun muassa:

- luonnontilaiset pienvesikohteet eli lähteet, puronvarsimetsät ja lammen reunametsät
- kalliot, jyrkänteet ja louhikot
- lehdot
- luonnonsuojelullisesti arvokkaat aarniometsät.

Nirrojärven pohjoispuolella sijaitsee vanha metsäpaloalue, joka on lisätty metsätalouden ulkopuolisiin luontokohteisiin (noin 20 hehtaaria). Kohde on myös merkittävä hirven rykimäpaikka.

Kuva 21. Lampien reunametsät rajataan luontokohteina metsätaloustoiminnan ulkopuolelle (kuva: Ilkka Vaara/Metsähallitus).

Vesien- ja kalastonsuojelun vuoksi vesistöjen varteen jätetään puustoinen suojavyöhyke, jonka leveys on 5-30 metriä maastomuodoista ja olosuhteista riippuen. Tunnetut uhanalaisten lajien esiintymät turvataan. Erityistä suojelua vaativien lajien rajaukset laatii luontopalvelujen lajiasiantuntija. Muiden uhanalaisten lajien esiintymien säästämiseksi tarvittavat toimet suunnitellaan lajiasiantuntijoiden ja metsätalouden suunnittelijoiden yhteistyönä.

46

Paikallinen työryhmä

Ylimuonion alueelle perustetaan paikallinen työryhmä, jossa on edustus matkailuyrittäjistä (Harriniva/Olos), paliskunnasta, kyläyhdistyksistä, Muonion Luonto Ry:stä, Muonion Riistanhoitoyhdistyksestä, Muonion kunnasta, Muonion Yrittäjät Ry:stä ja Metsähallituksesta. Ryhmä valitsee keskuudestaan puheenjohtajan.

Työryhmä seuraa Ylimuonion valtionmaiden käyttösuunnitelman toteutumista ja sopii seurannassa käytettävistä mittareista. Työryhmälle esitetään kaikki suunnitellut metsätalouden toimenpiteet kohdekohtaisesti etukäteen ja tarjotaan mahdollisuus vaikuttaa suunnitelmien sisältöön. Työryhmän koolle kutsumisesta vastaa Metsähallitus.

9.

Suunnitelman toteutus ja seuranta

Muonion kunnanhallitus on hyväksynyt käyttösuunnitelman 5.5.2014 ja Metsähallituksen johtoryhmä 23.4.2014. Ylimuonion valtionmaiden käyttösuunnitelma on voimassa vuoteen 2040 saakka.

Tunturi-Lapin maakuntakaavaa (YM 23.6.2010, KHO 16.5.2012) päivitettäessä otetaan huomioon Ylimuonion valtionmaiden käyttösuunnitelmassa tehdyt ratkaisut. Tehdyt päätökset otetaan huomioon myös muussa alueen kaavoituksessa sekä aluetta koskevan Metsähallituksen luonnonvarasuunnitelman laadinnassa.

Metsähallituksen ja matkailuyrittäjien välinen sopimus Ylimuonion alueen metsätaloustoiminnan rajoittamisesta päätetään.

Ylimuonion valtionmaiden käyttösuunnitelman toteutumista seuraa alueelle perustettava paikallinen työryhmä (ks. luku 8).

Lähteet

Hiltunen, V., Paalamo, P., Rautiainen, M. & Vaara, I. Länsi-Lapin luonnonvarasuunnitelma. Kausi 2006-2015. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 58. 117 s.

Hiltunen, S. & Wallenius, P. Vuorovaikutus ja yhteistyö. Teoksessa Päivinen, J. Björkqvist, N. Karvonen, L., Kaukonen, M., Korhonen, K.-M., Kuokkanen, P., Lehtonen, H. & Tolonen, A. (toim.) 2011. Metsähallituksen metsätaloudenympäristöopas. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 67. 215 s.

Kantia, J., Karvonen, L., Elina Stolt, E. & Korhonen, K.-M. 2011. Länsi-Lapin alueen luonnonvarasuunnitelman välitarkastus. Kausi 2010–2015. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 64. 98 s.

Lapin Liitto 2010a. Tunturi-Lapin maakuntakaava – selostus. Lapin Liitto. 359 s.

Lapin Liitto 2010b. Tunturi-Lapin maakuntakaavakartta. Lapin Liitto. 1 s.

Laki Metsähallituksesta 1378/2004

Lehtonen, H., Björkqvist, N., Kaukonen, M., Kuokkanen, P., Luhta, P.-L., Maukonen, A. & Päivinen, J. (toim.) 2011. Metsähallituksen metsätaloudenympäristöopas. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 67. 215 s.

Metsähallitus 2008a. Metsähallituksen päätös Pallas Yllästunturin kansallispuiston järjestyssäännöstä.

Metsähallitus 2008b. Pallas-Yllästunturin kansallispuiston hoito- ja käyttösuunnitelma. Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja C. 198 s.

Metsähallitus 2013. Paliskuntain Yhdistys / Metsähallitus sopimus (Hyväksytty 4.4.2013). 10 s.

Metsälaki 1093/1996

Muonion kunta 2014 a. Kaavoituskatsaus 24.3.2014. 5 s.

Muonion kunta 2014 b. Kaavoitus – Mielmukkavaaran tuulipuisto. Osoitteessa http://www.muonio.fi/fi/kaavoitus-ja-maankaytto/kaavoitus/mielmukkavaaran-tuulipuisto.html

Nieminen, M. 2009. Mielmukkavaaran tuulimyllypuisto – Porotalousselvitys. Tutkimusraportti 2009. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos. 38 s.

Niku, K., Kuuva, T., Karvonen, L., Koivumaa, K., Moilanen, H., Paalamo, P. & Paasilinna, J. 2001. Muonion alue-ekologinen suunnitelma. Metsähallitus. 93 s.

Poronhoitolaki 848/1990

Päivinen, J., Björkqvist, N., Karvonen, L. Kaukonen, M., Korhonen, K.-M., Kuokkanen, P., Lehtonen, H. & Tolonen, A. (toim.) 2011. Metsähallituksen metsätaloudenympäristöopas. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 67. 215 s.

Pöyry Environment Oy 2009. Mielmukkavaaran tuulipuistohanke. Matkailuvaikutusten arviointi. 18 s.

Salonen, S. 2001. Maiseman huomioon ottaminen metsänkäsittelyjä suunniteltaessa matkailupainotteisella metsäalueella maisema-analyysia ja osallistamista apuna käyttäen. Metsähallitus. 15 s.

Valtioneuvoston päätös suojametsistä 844/1998.

P., Lehtonen, H. & Tolonen, A. (toim.) 2011. Metsähallituksen metsätaloudenympäristöopas. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 67. 215 s.

Pöyry Environment Oy 2009. Mielmukkavaaran tuulipuistohanke. Matkailuvaikutusten arviointi. 18 s.

Salonen, S. 2001. Maiseman huomioon ottaminen metsänkäsittelyjä suunniteltaessa matkailupainotteisella metsäalueella maisema-analyysia ja osallistamista apuna käyttäen. Metsähallitus. 15 s.

Valtioneuvoston päätös suojametsistä 844/1998

Liite 1

Taho	Henkilö	Rooli ryhmässä
Lapin Liitto	Riitta Lönnström	puheenjohtaja
Muonion kunta	Matti Myllykangas Juha Niemelä	jäsen jäsen
Metsähallitus metsätalous	Kirsi-Marja Korhonen	jäsen
Metsähallitus Luontopalvelut	Jyrki Tolonen Sakari Kokkonen	jäsen varajäsen
Metsähallitus Laatumaa	Matti Keränen	jäsen
Muonion riistanhoitoyhdistys	Rainer Määttä	jäsen
Lapland Hotels	Pertti Yliniemi Jukka Haukkala	jäsen varajäsen
Harriniva Hotels & Safaris	Kyösti Pietikäinen	jäsen
Muonion Yrittäjät ry	Tomi Kuosmanen Kalle Roimaa	jäsen varajäsen
Muonion Luonto Ry	Katja Muotka Jaakko Alatalo	jäsen varajäsen
Muonion Paliskunta	Markku Rauhala	jäsen
Ylimuonion-Kajangin kylätoimikunta	Ilkka Paaso	jäsen
Kätkäsuvannon kyläyhdistys Ry	Yrjö Perkkiö Eero Haapala	jäsen varajäsen
Kerässiepin Kyläyhdistys Ry	Markku Rauhala	jäsen
Liepimän Kyläyhdistys Ry	Kauko Sieppi	jäsen

Liite 2

Sidosryhmille suunnatun kyselyn karttavastaukset Ylimuonion osalta

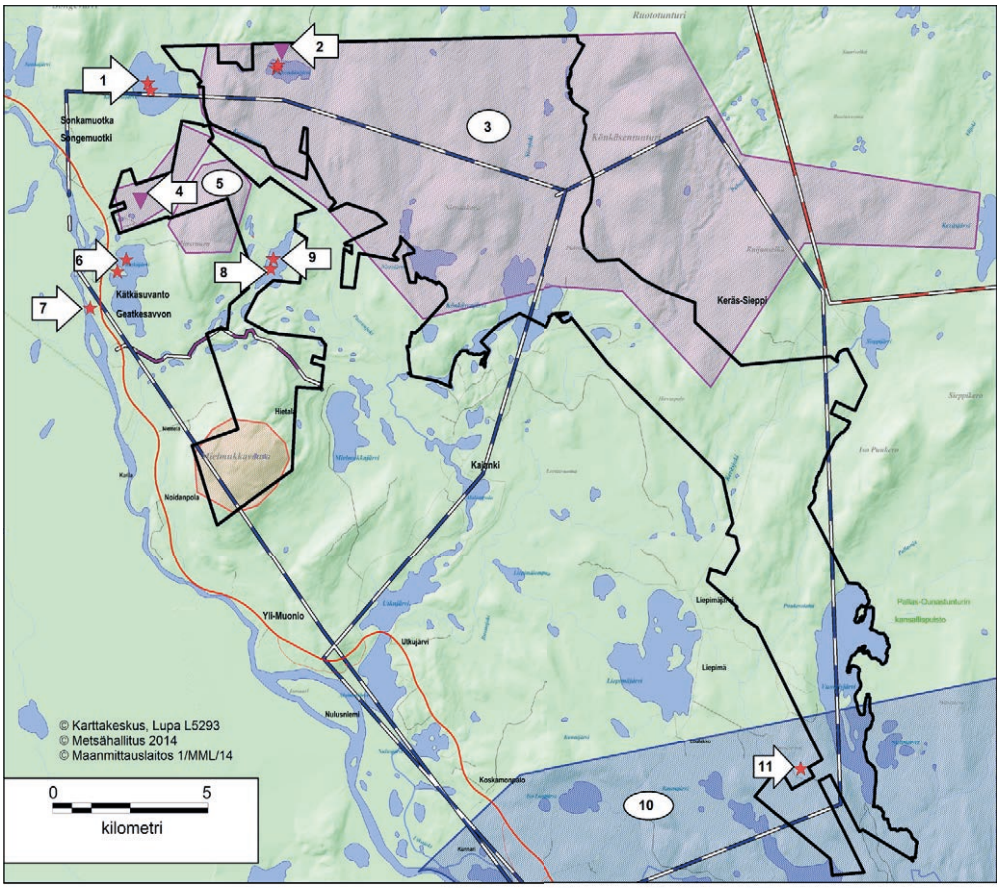

- Tärkeät paikat
- Tärkeä talvireitti
- Tärkeä kesäreitti
- Tärkeä ympärivuotinen reitti
- Tärkeä alue talvella
- Tärkeä alue kesällä
- Tärkeä alue ympärivuotisesti
- Muu palaute
- Ylimuonion käyttösuunnitelman alue

1. Kyläyhdistys: Tärkeä paikka ympäri vuoden.
2. Kyläyhdistys: Muonion viimeisiä erämaisia alueita, jotka tulee säilyttää. Enontekiön yhteismetsän puoli on jo valitettavasti hakattu. Enontekiön kunnanrajan eteläpuoliset metsät tulisi säästää kokonaisuudessaan muodostamalla niistä suojelualue.
3. Kyläyhdistys: Tärkeä alue ympärivuotisesti kalastuksessa, metsästyksessä, luonnontuotteiden keruussa, luonto- ja maisema-arvojen vuoksi, matkailun yritystoiminnassa sekä retkeilyssä ja luontoliikunnassa.
4. Kyläyhdistys: Alue on kätkäsuvantolaisten kansallispuisto, johon ei saa hakkuilla kajota.
5. Kyläyhdistys: Tärkeä alue ympärivuotisesti metsästyksessä, luonnontuotteiden keruussa, luonto- ja maisema-arvojen vuoksi, sekä retkeilyssä ja luontoliikunnassa.
6. Kyläyhdistys: Tärkeä paikka ympäri vuoden kaavoituksessa, kalastuksessa tai metsästyksessä, kulttuuriarvojen vuoksi, luontoarvojen vuoksi, maisema-arvojen vuoksi, maastoliikenteessä, retkeilyssä tai luontoliikunnassa ja poronhoidossa. Toivotaan kunnan kaavoitusta.
7. Oppilaitos: Tärkeä paikka kesällä koulutuksessa.
8. Kyläyhdistys: Alue suojeltava kaavoitukselta.
9. Kyläyhdistys: Tärkeä paikka ympäri vuoden metsästyksessä, kalastuksessa sekä retkeilyssä ja luontoliikunnassa.
10. Oppilaitos: Tärkeä alue koulutuksessa, toiveena luonnonsuojelu.
11. Kyläyhdistys: Tärkeä paikka kesällä.

Liite 4

Ylimuonion alueen tuleva maankäyttö, reitistö ja rakenteet

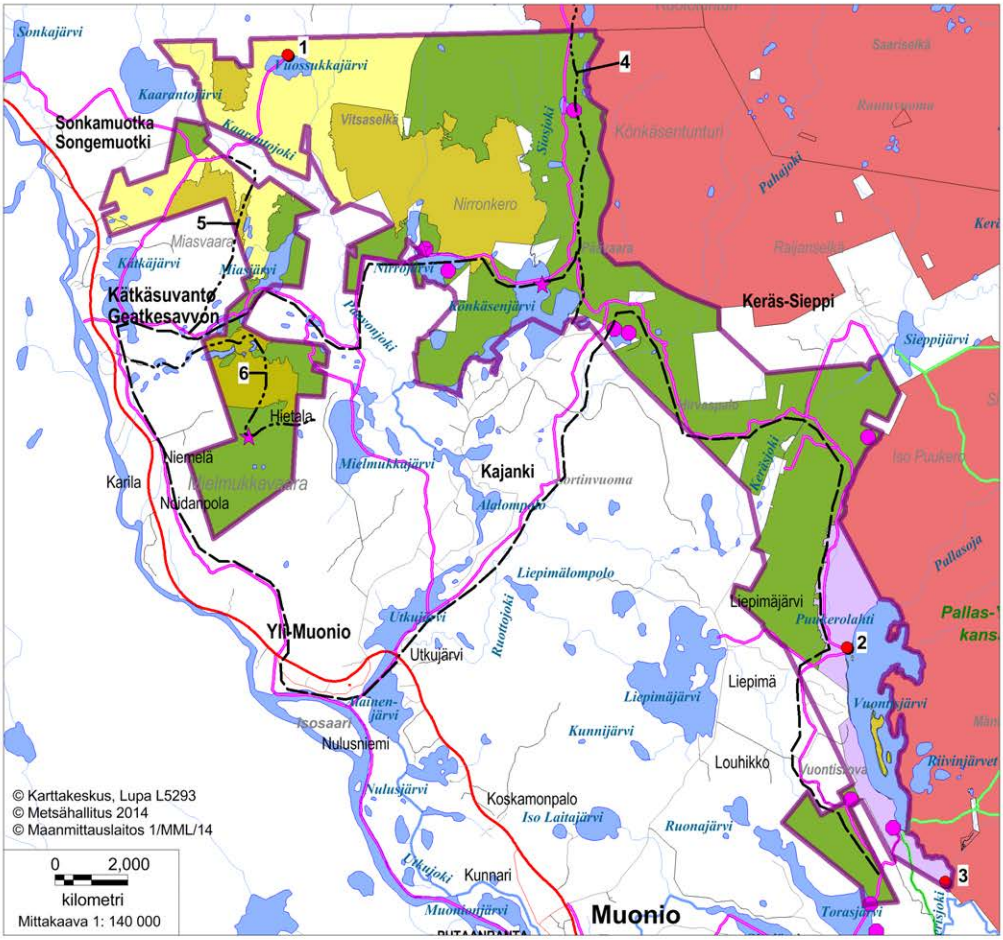

Ylimuonion käyttösuunnitelman alue

Nykyinen suojelumetsä

Pallas-Yllästunturin kansallispuisto

Suojelukohteen laajennus

Maisemametsänhoidon alue

Rakentamiseen kaavoitettava alue

Nykyiset reitistöt ja rakenteet

Moottorikelkkareitti

Ulkoilureitti

Matkailu- tai virkistyskäyttökohde

Metsähallituksen kohde:

1 Vuossukkajärven kota
2 Vuontisjärven autiotupa
3 Uusipalon kota

Kehitettävät reitistöt ja rakenteet

Valjakkoreitti

Matkailu- tai virkistyskäyttökohde

Muu reitti:

4 Muonio-Hetta -postipolku
5 kelkkareitin siirto Miasvaaran itäpuolelle
6 Kätkäsuvanto-Mielmukkavaara-Hietala-ulkoilureitti

Aikaisemmin ilmestyneet Metsähallituksen metsätalouden julkaisut

Nro 1 Rissanen Kalervo 1996. Vesiensuojelu kunnostusojituksen ja maanmuokkaustöiden yhteydessä 1995 – Länsi-Suomen ja Kainuun alueissa tehdyn selvityksen loppuraportti. 26 s.

Nro 2 Hokajärvi Taisto 1996. Sallan metsävaurioiden tervehdyttämislannoituskoe. 27 s.

Nro 3 Hallman Erkki, Hokkanen Marja, Juntunen Heikki, Korhonen Kirsi-Marja, Raivio Suvi, Savela Outi, Siitonen Paula, Tolonen Arto & Vainio Matti 1996. Alue-ekologinen suunnittelu. 59 s.

Nro 4 Keto-Tokoi Petri, Korhonen Ilkka, Paavonen Ahti, Seppänen Jussi & Vesterinen Pekka 1996. Kurun alue-ekologinen suunnitelma. 49 s.

Nro 5 Kukko Timo 1996. Luonnonvarojen seuranta kestävän metsätalouden kuvaajana. 187 s.

Nro 6 Loikkanen Teppo 1997. Kainuun metsäkysely 1996. 46 s.

Nro 7 Karvonen Lauri, Huusko Mauri, Itkonen Pertti & Prokkola Antti 1997. Aalistunturin alue-ekologinen suunnitelma. Suunnittelun periaatteet Metsähallituksen Länsi-Lapin alueella. 95 s.

Nro 8 Hiltunen Veikko, Kytövuori Tapio, Siira Jorma, Jorri Eeva-Liisa, Leskinen Aarne, Leskinen Jarmo, Meriruoko Ari, Santala Eija, Tolonen Arto & Tolonen Jyrki 1997. Kainuun alueen luonnonvarasuunnitelma. 76 s. + karttaliite.

Nro 9 Korkalo Markku, Pouta Tapio, Valle Paulus, Kokkonen Pekka, Korpivuoma Jukka, Itkonen Pertti & Ollila Tuomo 1997. Peurakairan alue-ekologinen suunnitelma. 91 s.

Nro 10 Hokajärvi Taisto (toim.) 1997. Metsänhoito-ohjeet. 58 s.

Nro 11 Pykäläinen Jouni 1997. Päätösanalyysimenetelmä Metsähallituksen alueelliseen luonnonvarasuunnitteluun. 33 s.

Nro 12 Heinonen Petri, Hallila Heikki, Koivurinne Jorma, Oikarinen Aimo, Saarikoski Pekka, Salmi Oiva, Soinne Hanna & Tanninen Timo 1997. Länsi-Suomen alueen luonnonvarasuunnitelma. 111 s. + kartta.

Nro 13 Rissanen Kalervo, Hirvonen Reijo, Mahosenaho Juhani & Ollila Heikki 1997. Pyhännän alue-ekologinen suunnitelma. 71 s.

Nro 14 Hokajärvi Taisto (toim.) 1998. Erikoispuulajien kasvatus. 25 s.

Nro 15 Koponen Matti, Sapattinen Auvo, Toivanen Alpo & Timonen Kalervo 1998. Ylä-Keyrityn alue-ekologinen suunnitelma. 64 s.

Nro 16 Kinnunen Ossi, Kokkonen Sakari, Kokkoniemi Tuomo, Korpivuoma Jukka,

Murtoniemi Sakari, Sandström Olli & Soinne Hanna 1998. Itä-Lapin luonnonvarasuunnitelma. 161 s. + liitekartta.

Nro 17 Heinonen Petri 1998. Metsähallituksen alueellinen luonnonvarasuunnittelu. Prosessikuvaus. 42 s.

Nro 18 Pitkänen Eija, Eisto Kaija, Toivanen Alpo, Kammonen Arto & Mustonen Seppo 1998. Valtimon alue-ekologinen suunnitelma. 66 s.

Nro 19 Näpänkangas Jouni, Meriruoko Ari, Tolonen Arto, Vainio Matti, Jäntti Risto, Juntunen Heikki & Herttuainen Erkki 1998. Vuokin alue-ekologinen suunnitelma. 78 s.

Nro 20 Helle Pekka, Lindén Harto, Aarnio Martti & Timonen Kalervo 1999. Metso ja Metsien käsittely. Tietoa käytännön metsätaloudelle. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos ja Metsähallitus. 25 s.

Nro 21 Luhta Vesa 1999. Inarin havumetsävyöhyke, luonnonolot ja käyttö. 121 s.

Nro 22 Sandström Olli, Vaara Ilkka, Kamula Pasi, Karvonen Lauri, Keränen Matti, Kokkonen Sakari, Murtoniemi Sakari, Partanen Tapani, Salmi Juha, Tormilainen Mikko & Vaara Marja 1999. Länsi-Lapin luonnonvarasuunnitelma, 220 s. + 2 liitekarttaa.

Nro 23 Rissanen Kalervo 1999. Luonnonhoidon seuranta Metsähallituksessa 1994–1998. 43 s.

Nro 24 Hokajärvi Taisto & Rissanen Kalervo 1999. Varttuneiden taimikoiden tila 1996 ja 1998. 30 s.

Nro 25 Soikkeli Paavo 1999. Metsurityön ja metsäpalkkauksen kehittäminen. 40 s.

Nro 26 Parikka Matti, Karila Hannu, Railo Airi, Pieniniemi Seija, Salmi Juha, Hytönen Mika, Joensuu Olavi & Rajasärkkä Ari 1999. Pohjanmaan luonnonvarasuunnitelma. 123 s. + liitekartta.

Nro 27 Eskelinen Terhi 2000. Männyn luontainen uudistaminen Länsi-Lapissa. 55 s.

Nro 28 Högnäs Tore 2000. Kohti kumppanuutta metsäalan konetyö- ja kuljetusurakoinnissa. Vaihdantakustannusteoriaan perustuva tarkastelu. 143 s.

Nro 29 Pitkänen Eija, Eisto Kaija, Toivanen Alpo, Kammonen Arto & Mustonen Seppo 2000. Landscape Ecological Plan for State-owned Forests in Valtimo. 50 p. and 3 maps.

Nro 30 Stolt Elina (toim.) 2000. Ympäristö ja tutkimus Ylä-Lapissa 1990-luvulla. 182 s.

Nro 31 Siitonen Paula, Tanskanen Antti & Lehtinen Antti 2000. Metsien monimuotoisuuden arviointi. Osa 3. Pisteytys- ja optimointijärjestelmä MoniWin ja MoniOpti. Metsähallitus. 123 s.

Nro 32 Siitonen Paula, Tanskanen Antti & Lehtinen Antti 2000. Lahopuun määrä ja laatu Ilomantsin Koitajoella. 44 s.

Nro 33 Laitinen Juha, Kemppi Eero, Pitkänen Eija, Herranen Riitta, Ikonen Matti, Lipponen Helga, Pirinen Tapani, Salmi Juha, Sundman Rainer, Tikkanen Veijo, Tuhkalainen Kyösti, Turunen Satu & Väisänen Jarmo 2000. Itä-Suomen luonnonvarasuunnitelma 91 s + liitekartta.

Nro 34 Hannelius Simo 2000. Metsähallituksen metsätilakaupat 1998. Myyjän muotokuva, kauppahintojen ja tilan hankinnan kannattavuuden arviointia. 57 s.

Nro 35 Heikkuri Pertti, Stolt Elina & Seipäjärvi Mauri 2000. Ivalon alue-ekologinen suunnitelma. 53 s + 13 liitekarttaa.

Nro 36 Karvonen Lauri 2000. Guidelines for Landscape Ecological Planning. 47 s.

Nro 37 Högnäs Tore 2000. Towards Supplier Partnerships in Timber Harvesting and Transportation. 45 p.

Nro 38 Sandström Olli, Vaara Ilkka, Heikkuri Pertti, Jokinen Mikko, Kokkoniemi Tuomo, Liimatainen Jari, Loikkanen Teppo, Mela Matti, Osmonen Olli, Salmi Juha, Seppänen Markku, Siekkinen Ari, Sihvo Juha, Tolonen Jyrki, Tuohisaari Olavi, Tynys Tapio, Vaara Marja & Veijola Pertti 2000. Ylä-Lapin luonnonvarasuunnitelma. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 38. 246 s. + 2 liitekarttaa.

Nro 39 Tore Högnäs 2001. A Comparison of Timber Haulage in Great Britain and Finland. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 39. 31 p.

Nro 40 Karvonen Lauri, Eisto Kaija, Korhonen Kirsi-Marja & Minkkinen Ismo 2001. Alue-ekologinen suunnittelu Metsähallituksessa. Yhteenvetoraportti vuosilta 1996–2000. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 40. 128 s.

Nro 41 Wallenius Pauli 2001. Osallistava strateginen suunnittelu julkisten luonnonvarojen hoidossa. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 41. 346 s.

Nro 42 Niemelä Juhani 2002. Männyn luontainen uudistaminen Savukoskella. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 42. 41 s.

Nro 43 Erkkilä Jorma & Kurkela Marjo 2002. Metsähallituksen metsätalouden talous- ja työllisyysvaikutukset Ylä-Lapissa. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 43. 33 s.

Nro 44 Joensuu Jussi & Rissanen Kalervo 2002. Vanhojen uudisojitusten aiheuttamat vesistövaikutukset. Selvitys Metsähallituksen vuosina 1979–1980 ja 1989–1990 toteuttamista uudisojituksista. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 44. 76 s.

Nro 45 Mattila Saija, Hallman Erkki, Hokajärvi Taisto, Leinonen Kari & Puttonen Pasi 2002. Koneellisten ensiharvennusten metsänhoidollinen tila. Kesän 2000 maastoinventoinnin tulokset. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 45. 58 s.

Nro 46 Pitkänen Eija 2003. Hanketason osallistava suunnittelu Metsähallituksessa. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 46. 51 s.

Nro 47 Asunta Anju, Hiltunen Veikko & Väisänen Merja 2004. Metsähallituksen luonnonvarasuunnittelu. Suunnitteluohje. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 47. 72 s.

Nro 48 Hannelius Simo, Koskinen Pasi & Lahtinen Lasse 2004. Metsähallituksen mesätilakaupat vuonna 2000. Metsäomaisuus kiinteistöarvioinnin kohteena. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 48. 66 s.

Nro 49 Etula Henna 2004. Metsien virkistysarvon määrittäminen Metsähallituksen luonnonvarasuunnittelussa. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 49. 58 s.

Nro 50 Hiltunen Veikko, Väisänen Merja 2004. Kainuun alueen luonnonvarasuunnitelma. Kausi 2002–2011. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 50. 81 s.

Nro 51 Suikka Tuomas 2004. Metsätyön kehittämisen vaikutukset metsureiden työhön ja työssä viihtymiseen. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 51. 66 s.

Nro 52 Korhonen Tarja, Leskinen Margit, Räisänen Heli, Väisänen Merja 2004. Kainuun metsäkysely 2003. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 52. 47 s.

Nro 53 Huuskonen Saija, Hynynen Jari ja Ojansuu Risto 2004. Ensiharvennuksen toteutuksen vaikutus metsikön tuotokseen ja tuottoon. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 53. 58 s.

Nro 54 Heinonen Petri, Kuokkanen Panu 2005. Talousmetsien luonnonhoitoprojekti - Loppuraportti. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 54. 53 s.

Nro 55 Karvonen Lauri 2005. Alue-ekologisen tarkastelun perusteet. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 55. 68 s.

Nro 56 Rantanen Tiia (toim.) 2006. Länsi-Suomen alueen luonnonvarasuunnitelma. Kausi 2004-2013. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 56. 87 s.

Nro 57 Sihvo Juha, Gröndahl Kimmo, Stolt Elina, Tuovinen Tarja, Salmi Juha 2006. Ylä-Lapin alueen luonnonvarasuunnitelma. Kausi 2006–2010. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 57. 175 s.

Nro 58 Hiltunen Veikko, Paalamo Päivi, Rautiainen Matti, Vaara Ilkka 2006. Itä- ja Länsi-Lapin alueen luonnonvarasuunnitelma. Kausi 2006–2015. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 58. 107 s. ja 112 s.

Nro 59 Kari Louhisalmi, Maarit Kaukonen, Hannu Lehtonen, Matti Parikka, Juhani Karjalainen, Jorma Siira, Mika Kemppainen, Matti Keränen, Päivi Virnes 2007. Pohjanmaan luonnonvarasuunnitelma. Kausi 2007-2016. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 59. 116 s.

Nro 60 Juha S Salmi, Ari Holappa, Ari Meriruoko, Markku Tervonen, Iiris Tolonen 2008. Kainuun alueen luonnonvarasuunnitelman välitarkastus 2008–20011. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 60. 39 s.

Nro 61 Esko Maukonen, Sirpa Nykänen, Juha Laitinen, Seppo Manninen, Juha Huttunen, Arto Kammonen, Jukka Leskinen, Juha S Salmi, Jari Jämsä 2008. Itä-Suomen luonnonvarasuunnitelma 2008–2017 Metsähallituksen Metsätalouden julkaisuja 61. 145 s.

Nro 62 Niklas Björkqvist, Panu Kuokkanen, Antti Maukonen, Jani Viisanen 2009. Länsi-Suomen alueen luonnonvarasuunnitelman välitarkastus 2009–2013, Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 62. 76 s.

Nro 63 Ari Holappa, Kerttu Härkönen, Ismo Yli-tuomi, Ilkka Immonen, Kari Sarajärvi, Heikki Väyrynen 2010. Jumalissärkän-Hoikansärkän hoito- ja käyttösuunnitelma 2010–2019, Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 63. 43 s.

Nro 64 Korhonen Kirsi-Marja, Karjalainen Juhani, Stolt Elina, Sarajärvi Pertti, Karvonen Lauri, Kantia Jari, Siitonen Paula 2011. Länsi-Lapin luonnonvarasuunnitelman välitarkastus 2010–2015. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 64. 93 s.

Nro 65 Korhonen Kirsi-Marja, Karjalainen Juhani, Stolt Elina, Sarajärvi Pertti, Karvonen Lauri, Kantia Jari, Siitonen Paula 2011. Itä-Lapin luonnonvarasuunnitelman välitarkastus 2010–2015. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 65. 78 s.

Nro 66 Kontiokari Heidi, Lehtonen Hannu, Louhisalmi Kari, Kaukonen Maarit, Turunen Teija, Siira Jorma, Taskila Jari, Moilanen Eero 2011. Pohjanmaan luonnonvarasuunnitelman välitarkastus 2011–2016. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 66. 74 s.

Nro 67 Päivinen Jussi, Björkqvist Niklas, Karvonen Lauri, Kaukonen Maarit, Korhonen Kirsi-Marja, Kuokkanen Panu, Lehtonen Hannu, Tolonen Arto 2011. Metsähallituksen metsätalouden ympäristöopas. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 67. 215 s.

Nro 68 (PDF) Tolonen Jyrki, Korhonen Kirsi-Marja, Tilja Hannu, Keränen Matti, Siipola Matti, Heikkonen Annakaisa, Mikkonen Irja, Stolt Elina, Heikkuri Pertti, Tynys Saara, Tynys Tapio, Katajamaa Jarmo, Perttunen Pasi, Salmi Juha, Määttä Jyrki, Tuovinen Tarja 2013. Ylä-Lapin luonnonvarasuunnitelma, Kausi 2012–2021. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 67, 233 s.

Nro 69 (PDF) Heikkonen Annakaisa 2014, Paikkatietojärjestelmä osallistamisen tukena Metsähallituksen luonnonvarasuunnittelussa Lapissa. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 69. 98 s.

METSÄHALLITUS

ISSN 1239–1670
ISBN 978-952-295-136-6
SÄHKÖINEN ISBN 978-952-295-137-3